

bin
ikiyüz
seksen
üç

ÇİZGİÖTESİ YATIRIMLARI

K.H.O

Basın Yayın Kolu

ÇIZGI ÖTESİ Yayınları

Eserler Dizisi:3

Ankara 1998

seksen

Kitap - Tasarım
Dizgi - Çizgi Ötesi
Basın - KHO Matbaası
Mart 1998

Derleyen ve Yayına Hazırlayan
ÇIZGI ÖTESİ

Kitap Yayın Kurulu
Basın Yayın Kolu
00071 Beşevler-Ankara
0013016
Fax: 0312 412 54 71
e-mail: çizgi@kho.net.tr
URL: www.kho.net.tr

Ulu Önderimize...

Her hakkı Kara Harp Okulu Komutanlığına aittir.

Kapak - Tasarım : Çizgi Ötesi
Dizgi : Çizgi Ötesi
Baskı : KHO Matbaası
Mart 1998

Kara Harp Okulu
Basın Yayın Kolu
06654 Bakanlıklar-ANKARA
Tel :0.312.417 51 90 / 3016
Fax :0.312.419 24 71
e-mail :cizgi@kho.edu.tr
URL :www.kho.edu.tr/cizgi

bin

ikiyüz

seksen

üç

Derleyen ve Yayına Hazırlayan:

ÇIZGI ÖTESİ

ÇIZGI ÖTESİ Yayınları

Bu kitapta yayımlanan hiçbir yazı ya da fikir, Türk Silahlı Kuvvetleri'nin resmi görüşünü ifade etmez.

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ.....1

BİRİNCİ BÖLÜM HARBİYELİ MUSTAFA KEMAL

13 Mart.....	5
Örnek Harbiyeli.....	8
Işık Adam.....	11
Kardelen.....	13
Dün Değil Bugün, Geçmiş Değil Gelecek.....	15
Harbiyeli Mustafa Kemal.....	17
O Bizdendir.....	20
Atatürk ve Cebesoy.....	23
1283 ve Biz.....	29
Çağımızda Bu, Türklere Nasip Oldu.....	31
Maten ve Pötifarizien Okuyan Bir Harbiyeli.....	34
Bilgi Çağında Bir Deha.....	40

İKİNCİ BÖLÜM ANAFARTALAR KUMANDANI

Anafartalar Kumandanı Atatürk'le Söyleşi.....	47
Mustafa Kemal ve Çanakkale.....	52
Yıl 1919.....	56

M. Kemal Paşa Büyük Zaferi Mehmetçiğe Mal Ediyor...65	65
Cumhuriyet.....67	67
Cumhuriyetin İlanı.....72	72
Atatürk The Nationalist Reformer.....75	75
İlkelerimiz.....78	78

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM OKUYAN LİDER

Atatürk Demişti ve Oldu.....87	87
At Bu Kitapları!.....89	89
Okuyan Lider.....95	95
Atatürk ve 19 Sayısının Gizemi.....101	101
Atatürk From Universal Perspective.....105	105
Atatürk'ün Liderliği.....110	110
Atatürk, Millî Birlik Beraberlik ve Ülke Bütünlüğü.....113	113

SUNUŞ

Her çağ, her millet büyük adamlar yetiştirir, her toplum liderini yaratır. Fakat, kendi çağına sıkışıp kalmama, ideallerini geleceğe taşıyabilme, değişen dünyaya resimlerine rağmen tazeliğini koruyabilme başarısına ulaşabilenlerin sayısı çok azdır. Ne mutlu bize ki bu yüzyıl bir “büyük adam” yetiştirdi ve L’loyd George’un ifadesiyle, bu da Türkler’e nasip oldu!

“Alelâde” liderlerin (tabii, onlara lider denebilirse) eksikliği, yalnızca belirli alanlara, ögelere vurgu yapmalarından kaynaklanır: Belirli ekonomik anlayışlar, sosyal tutumlar, politik görüşler, dilsel-dinsel kalıplar, vs. Atatürk’ün büyüklüğü şuradandır ki; O, önderlik-liderlik ettiği topluma hazır elbiseler, katı kalıplara bürünmüş dogmalar, soyut düzlemlerde oluşturulup o haliyle sunulmuş kavramlar “üretmemiştir.” Atatürk’ün toplumsal “teklifleri” asliyetini yine toplumdan alır, toplumsal gerçeklere dayanır. Atatürkçü düşünce de gücünü işte buradan alır; toplumdan... O’nu anlamak demek, toplumu okumak demektir ve eğitimden sağlığa, spordan kültüre, dilden askerliğe, dinden sanata, gençlikten dış ilişkililere, ahlaktan yönetim biçimlerine... Her toplumsal sahada, halkın gerçeklerine uygun “polikalar” üretmiştir.

M. Kemal Paşa'nın Harbiye
Cahriyyet...
Cahriyyet...
Atatürk The...

Okuyucularımıza sunmaktan büyük gurur duyduğumuz, ve önemli bir görevi yerine getirmek olarak gördüğümüz bu kitap, Atatürk'ün çeşitli sosyal konulardaki görüşlerini, fikirlerini bugün yeniden anlamlandırmanın ifadesi olarak ele alınabilir. Orijinalliği şurada ki, bu "anlamlandırmanın" sahipleri, O'nu yetiştirmekle, düşünsel alt-yapısını oluşturmakla gurur duyan bir okulun, Harbiye'nin öğrencileri.

EN BÜYÜK HARBİYELİ O'nu yeniden ve gerçekten anlamaya en çok muhtaç olduğumuz şu günlerde, Harbiyeliler'in, En Büyük Harbiyeli'ye bir hediyesi olarak anlam buluyor.

"Gerçekten" anlayarak okuyalım...

HARBİYELİ MUSTAFA KEMAL

Birinci

Bölüm

13 MART

Bugün 13 MART... Ne büyük bir savaşı bitiren eşsiz bir zaferin, ne de toplumların çehresini değiştiren kapsamlı bir devrimin yıldönümü! Eğer olayları basite indirgiyorsanız, bugünü bir eğitim kurumunun başarılı bir öğrencisini andığı herhangi bir gün olarak algılayabilirsiniz. Ancak, 96ncı yıldönümünü* yaşadığımız olayın anlamı bu kadar basit değildir. Çünkü bu bakış açısı, ne Atatürk'ün dehasını, ne de Harbiye'nin Türk Ulusu için taşıdığı önemi açıklayabilir.

13 Mart, Askeri İdadi'yi yeni bitirmiş onsekiz yaşındaki bir delikanlının Mekteb-i Harbiye'ye giriş günü değildir. 13 Mart, yok edilmek istenen bir ulusun, özgürlüğe olan inancını haykırdığı gündür. 13 Mart, kaybolduğu sanılan bağımsızlık aşkımızın, gönüllerimizde yeniden fişkırdığı gündür. 13 Mart, gecenin alaca karanlığında yolunu göremeyenlere, sabahın müjdelendiği gündür. 13 Mart, yarınların daha bugünlerden yazıldığının kanıtı olan gündür.

Biz Harbiyeliler, içinde bulunduğumuz, havasını tenefüs ettiğimiz okulumuzun, tarihi bir mekân olduğunu iyi biliriz. Çünkü koşullarımızda, "Düşman, savunma hatla-

rımızı geçtikten sonra ölürsem kendimi şehit kabul etmiyorum." diyen Şükrü Paşa'nın sesi yankılanır. Dershanelerimizde, "O mevzii, yarım saat içinde almak için söz verdiğim halde, sözümü yerine getirememiş olduğumdan dolayı yaşayamam." diyen Albay Reşat'ı duyabilirsiniz.

Bir irfan ocağı için, ulusun kurtarıcısını yetiştirmekten daha büyük bir şeref olabilir mi? 1283 Mustafa Kemal'in, Harbiye'ye yeni gelen arkadaşı Ali Fuat'a yerini gösterirken "Dershanelerimiz karanlık, fakat bizim yüreklerimiz aydınlıktır." dediği gibi, bütün Harbiyelilerin yürekleri aydınlıktır. Karanlığın yüreklerimizde yeri yoktur.

Bugünün Harbiyelisi de dünküler gibi ve yarınkilerin de olacağı gibi, icabında vatan, vazife ve Cumhuriyet uğrunda canlarını seve seve feda edecektir. Bu nedenle, en acılı, en karamsar, en yitik günde bile umudunu yitirme milletim!

Felek, her türlü esbab-ı cefasın toplansın gelsin
Dönersem kahpeyim millet yolunda bir azimetten.

NAMIK KEMAL

Bizler, Mustafa Kemaller, yine hazırız bütün dünyaya haykırmaya "Ya istiklal, ya ölüm!" diye... Yine hazırız, "Taarruz etmeyi değil ölmeyi" emretmeye... Çünkü özgürlük ve bağımsızlık bizim karakterimizdir.

13 Mart, Kara Harp Okulu'nun gurur günüdür. 19 Mayısların, 23 Nisanların, 30 Ağustosların, 29 Ekimlerin kökünde 13 Mart vardır; Harbiye'nin ufku aşmayı hedefleyen, çağdaş eğitim ortamı vardır. Bir subay için, her güzel şey burada başlar. Çünkü her güzel şey, önce zihinlerde şekillenir; yarınlarda ise gerçekleşir.

Aytekin CANTEKİN
*MART '95 • Özel Sayı

"Türk Cumhuriyetini, ilelebet, muhafaza ve müdafaa etmektir."

ÖRNEK HARBİYELİ

Bir ülkenin güçlü ve dünyada söz sahibi, bununla birlikte halkının refah seviyesi yüksek ve mutlu olabilmesi, o ülkenin yönetim kademelerindeki şahısların seviyeleriyle yakından ilgilidir. Zira, iyi yönetilen ve bu sayede gelişip güçlenen, aynı zamanda bu gelişimi, her türlü iç ve dış tehditlere karşı güçlü ordusu tarafından korunan ve devamlılığı sağlanan ülkeler, geleceğe güvenle bakabileceklerdir. Bu itibarla devletler, gelecekteki ülke ve ordu yönetimi kadrolarını iyi yetiştirdikleri ölçüde varlıklarını sürdürebileceklerdir.

Tarihin yaprakları arasına baktığımızda, karşılaşacağımız tablo da tezimizi doğrular niteliktedir. Ne zaman ki, devletlerin ve ordularının başında seviyesi yüksek yöneticiler olmuştur, o devletler güçlenmişlerdir. Fakat bu yükseliş ve güçlenme süreci, bahsettiğimiz konumlara yetersiz kişilerin gelmeye başlamasıyla bir zayıflama ve çöküş sürecine dönüşmüştür.

Önemini arz etmeye çalıştığımız bu hususu iyi idrak etmiş olan günümüzün gelişmiş devletleri bu konudaki alt-yapı faaliyetlerini yıllar önce tamamlayarak bu problemi çözmüşlerdir. Nitekim, ABD, İngiltere, Fransa, Almanya ve Japonya gibi ülkeler gözbebekleri olan sınırlı sayıda-

ki ve müstesna konumdaki eğitim – öğretim kurumlarında, gelecekte ihtiyaç duyacakları yönetici kadrolarını yetiştirmektedirler. Bu kurumlar işlevlerini lâyıkıyla yerine getirdikleri sürece, bu devletler doğabilecek bütün olumsuzluklara rağmen güçlü konumlarını muhafaza edeceklerdir.

Ülkemizdeki durum da bundan farklı değildir. Geçmişten günümüze, devletlerimizin üst düzey yöneticileri genellikle belli başlı eğitim – öğretim müesseselerinden yetişmişlerdir. Günümüzde de bu işlevi yerine getiren okullar arasında Boğaziçi, İTÜ ve ODTÜ gibi bir kısım güzide üniversitelerimizi sayabiliriz. Ancak bunlara bir de, başta devletimizin kurucusu Ulu Önder Atatürk olmak üzere birçok cumhurbaşkanı, başbakan, bakan ve diğer üst düzey yöneticiler yanında, ordumuzun ihtiyaç duyduğu lider ve yönetici konumundaki subayları yetiştiren Harbiye'yi eklemeyen geçmemiz büyük bir hata olacaktır. Zaten Harbiye'mizin, devlet ve milletimizin nazarındaki müstesna konumundan hiç kimsenin şüphesi yoktur.

İşte, en büyük Harbiyeli Atatürk'ün Harbiye'ye giriş yıldönümü olan 13 Mart'lar her seferinde bu yüksek bilinci hatırlatmalıdır. O devirde, Millî Mücadele'yi başarıya ulaştıracak beyinleri yetiştirerek tarihi görevi yerine getiren Harbiye, günümüzde de 21nci yüzyılın gerektirdiği niteliklere haiz subayları yetiştirmektedir. Bu çerçevede, Harbiye'de bizleri yetiştiren değerli komutanlarımıza önemli görevler düştüğü kadar, biz Harbiyelilere de bir o kadar büyük vazifeler düşmektedir. Zira, biz ne kadar istekli, çalışkan ve özverili olur isek, o ölçüde iyi yetişeceğimiz muhakkaktır. Yoksa kendisi hiç bir ek gayret göstermeyen birisi, sırf başkalarının çabalarıyla istenen

seviyeye gelemeyecektir.

Gelişme ve yetişme sürecinde şahsi gayretlerin önemi ni daha iyi kavrama hususunda Atatürk'ün Harbiye yılları, bize en güzel örneklerden birini teşkil edecektir. Zira O, gençliğinin ve ilk senesinin olmasının verdiği rahavetle eğlenceye biraz fazla vakit ayırdığı birinci sınıftan sonra, ikinci ve üçüncü sınıflarda tam bir çalışma temposuna girmiş ve özverili çalışmaları sayesinde Atatürk'ü Atatürk yapan üstün niteliklerin temelini burada kazanmıştır. Çalışmalarının ilk meyvesini ise, o zaman çok az kişiye nasip olan "Erkân-ı Harp Namzedi" sıfatıyla mezun olarak almıştır.

İşte 13 Mart'ı ve Atatürk'ü anlamak demek, onu her konuda olduğu gibi bu hususta da örnek almak demektir.

En önemlisi, Harbiyeli, karakterini, bilgi ve beceri seviyesini veya kısaca her şeyiyle kendisini dört senenin sonunda gerekli seviyenin üstüne çıkarmışsa, o zaman 13 Mart'ı ve Atatürk'ü gerçekten anlamış ve milletimizin kendisinden haklı olarak birçok hizmetler beklediği gözbebeği olmuştur.

13 Mart'ların, bizdeki bu yüksek bilinç ve azmi kuvvetlendiren yıldönümleri olması dileğiyle...

İbrahim KURTOĞLU
MART '95 • Özel Sayı

IŞIK ADAM

Yıl 13 Mart 1899 Pazartesi. Anadolu'nun yanık bağına bir ışık gibi doğacak, soğuk bir su gibi serpilecek o yüce insan okula katılır. O okul ki bağında çok değerli şahsiyetler yetiştirmiştir. Her doğumda olduğu gibi, bu doğum ve sonrasında da zorlu günler beklemektedir o halk insanını.

İlk günler pek ısınamaz ve ders çalışamaz. Fakat daha sonraları vatanın derdiyle o kadar dertlenir ki gözü hiçbirşeyi görmez olur. O'nun düşündüğü tek şey halkı ve selâmetidir. Bir yanda yüce bir vatan evlâdı, diğer yanda yıllardır her türlü zorluğa rağmen vatanını yalnız bırakmayan ve onun için fedakâr, cesur, alçak gönüllü şahsiyetler yetiştiren kutsal müessesese. Ve bu kutsî müessesede yoğrulmuş vatan evlâdı Anadolu üzerine bir ışık gibi doğmuş, maddeten ve manen çökmüş olan Anadolu'nun her mekânını manen cennetten bir parça hâline getirmiştir. Fakat bunları yapabilmek her yiğidin harcı olmasa gerek.

Fedakâr olabilmek: Kazanmak yerinde önce vatan, vermek yerinde önce can olduğunu gösterebilmek. Alçakgönüllü olabilmek: Onca başarı, onca hizmet ve gay-

retten sonra bunu vatana mal edebilmek. Cesur ve dürüst olabilmek: Bir kısım askerimizi, cephaneye bitti diye geri çekilirken geri çevirip "Süngü takım savaşın!" diyebilmek. Sabırlı olabilmek: Yıllarca orası burası demeden, hiç bir karşılık beklemeden, sadece vatanın selâmeti için hep koşturmak. Yılmadan, usanmadan, fikrinden sapmadan koşabilmek. Heyecanlı ve umutlu olabilmek: Yıllarca yoksulluk ve sıkıntılara rağmen hâlâ göreve ilk başladığı günkü gibi heyecanlı ve umutlu... O'nun umudu hiç kırılmayacaktır. Çünkü uğruna baş koyduğu vatanın refahını gördükçe umutları kuvvetlenecek, heyecanı katlanacaktır. "Zafer, benimdir diyebilenindir." sözünde de belirttiği gibi azimli ve kararlı olabilmek: Vatanın refahında bile hasta yatağından kalkıp görevini sürdürebilmek.

Ve işte 13 Mart 1899 Pazartesi. Taş gediğine oturmuştur. Amaçlar, duygular, düşünceler bir. İkisi bütünleştiği zaman Anadolu üzerine bir kurtuluş ışığı yayılmaya başlamıştır. Geçtiği yerlerdeki her şeye yeni bir can, yeni bir ümit vermiş ve vatanın ebedi kurtuluşuna ermesine vesile olmuştur. İşte o kutsal müessesenin o yüce şahsiyete, onun da milletine öğrettiği herşeyin özü: "Önce vatan".

İbrahim İNCE
MART '95 • Özel Sayı

KARDELEN

İstanbul üzerindeki Samanyolu ilk defa bu kadar donuktu. Hele "Mekteb-i Harbiye'nin üzerindeki yıldızlar mil çekilmiş gözler gibiydi: Âma ve ürkek. Her gün bir başka leylî güzeline göz kırpan Boğaziçi'nin aşuften yakamozlu suyu ise kader arkadaşlığı yapıyordu yıldızlara. Senelerdir hüzzam şarkıların, yanık türkülerin dinlendiği gözyüzlü memleket ise, bir visal çılgılığıyla silkeleniyordu. İşte bu sevinç dolu vuslat çılgılığı, seneler önce bugün Harbiye üniformasının sevdiğine kavuşmasıyla "İsrafil'in son haykırışı" gibi güzel memleketimizin ağaran saçlarına yeniden ruh üflüyordu.

Tüm üniformalar sahiplerine bir kat daha güzellik, bir kat daha onur, bir kat daha asalet verir. Lâkin 13 Mart 1899'da, o denizi ve göğü gözlerinde elele tutuşturan, güneşi ise saçlarında tarayan ulusumuzun en büyüğü, üniformaya bir kat daha güzellik, bir kat daha onur, bir kat daha asalet veriyordu.

Tanrı ise nasıl ki Mustafa Kemal'i üniformadan esirgememişse, dehayı da Mustafa Kemal'den esirgememişti. O da bu güzide okulumuzdan aldığı feyzle dehasını birleştirmiş, bu müthiş birleşimi ulusu adına kullanmayı bil-

miş ve zifiri geceye tâ Çanakkale'den ninnisini söylemeye başlamıştı. Mustafa Kemal'in her adım atışında gece biraz daha lâl oluyor, ufuk da yaz elbiselerini çıkarma fırsatı buluyordu.

Büyük Atatürk, Amasya-Erzurum-Sivas mücadele üçgeninde atını mahmuzluyor, Ankara'da ise şaha kaldırıyordu. O, her atını mahmuzlayışında Türk ulusunun da gönül uçurtması hürriyet bulutlarına biraz daha yaklaşıyordu. Vakit bağ bozumunu vururken, "belkahve"nin ardında da herkese hakettiği düşüyordu: Onlara kaçmanın dikenli yüzü, bize ise Ulu Önderimiz sayesinde kardelenlerin, hercaî menekşelerin ılık kokusu...

Büyük Yol Göstericimiz, bugün şereflendirmişti bu aziz yuvayı. Aradan yıllar geçmesine rağmen, taptaze duygularla yâdediyoruz bugünü. Lâkin, sadece yâdetmek yetmiyor biz Harbiyelilere. Özellikle de bütün talihsiz saldırıların yoğunlaştığı günümüz Türkiye'sinde...

Kelebeklerin ışığa büyük bir arzuyla kanat çırpmaları gibi, biz de Ulu Atamızın o eşsiz düşünce sisteminin aydınlık halelerinde yer alabilmek için, azimle, ne pahasına olursa olsun, rotamızı onun ilke ve inkılâplarına çevirmeliyiz. O, bu ulusun bozkır yıllarını yemyeşil bir vadiye çevirdi. Bizlere düşen de, o vadiye en azından bir fidan, bir çiçek ekmek olacak.

Ne mutlu bu bilince varabilen ve bunu yapabilen TÜRK GENÇLERİNE...

Ahmet EJDER
MART '95 • Özel Sayı

DÜN DEĞİL BUGÜN, GEÇMİŞ DEĞİL GELECEK

"Baylar, bu söylevimle, ulusal varlığı sona ermiş sayılan büyük bir ulusun, bağımsızlığını nasıl kazandığını, bilim ve tekniğin en son ilkelerine dayanan ulusal ve çağdaş bir devleti nasıl kurduğunu anlatmaya çalıştım."

Atatürk Nutuk'un sonlarında bu cümleyi söylüyor. Belki de Türk ulusunun yaptıklarının, Atatürk'ün düşüncelerinin, sayfalarca süren Nutuk'un özü: Bağımsız bir ulus, bilim ve tekniğe dayanan ulusal ve çağdaş bir devlet. Bir millet... Öyle bir millet ki bağımsızlığını, yaşlısıyla, genciyle, erkeğiyle, kadınıyla, elleriyle, tırnaklarıyla, milyonlarca şehitle kazanmış. Bir millet... Öyle bir millet ki, kendine çağdaşlaşmayı, uygarlığı hedef edinmiş. Ve bir millet... Öyle bir millet ki, bilim ve tekniği kendine meşale edinmiş. Bu milleti hiçbir şey durdurmaz, durduramadı da.

Ve öyle bir millet ki, başında Atatürk gibi bir lider var. Dikkat edin! "Atatürk gibi bir lider vardı" demiyorum, çünkü o şu anda da var. Gelecekte de olacak.

Atatürk, dün değil, bugündür; geçmiş değil, gelecektir. İki grup insan vardır. Ölenler ve ölümsüzler. Ata'mızın nâçiz vücudu toprak oldu. Eğer ölmek, sadece beden yok olmasıysa, evet, O öldü. Ama ölmek sadece bu değil. Atatürk ölmedi. O yaşıyor. O, fikirleriyle yaşıyor. O, kurduğu Cumhuriyet'le yaşıyor. O, O'nu takip eden, onun yolunda giden gençlerle yaşıyor. O, 13 Mart 1899 yılında girdiği okulun, Harbiye'nin içinde, Harbiyeli'nin kalbinde yaşıyor.

Atatürk, asla geçmiş olmamıştır. O her zaman gelecektir. Çünkü O akli seçmiştir. Çünkü O bilimi seçmiştir. "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir, fendir", diyen Ata'mız, bize de yolumuzu gösteriyor. Bu yoldan sapanlar ezilmeye, yok olmaya, ölmeye mahkûmdur. Geçmişte kalmaya mahkûmdur. Bu yolda ilerleyen insan ise, her zaman bir adım öndedir. Her zaman güçlüdür. Bu yoldan sapanlar, toprağın metrelerce altındaki bir elmas gibidir. Ama kullanılmayan bir elmas. Karanlıkta kalmaya, unutulmaya mahkûm. Bilimi seçen insan ise, çıkarılmış bir elmas gibidir. Değerlidir. İşlendikçe değeri daha da çok artar. Bu elması işleyecek en iyi usta ise, Atatürkçülük'tür.

Eğer siz de gelecekte yaşamak, ölümsüzleşmek istiyorsanız, akli seçin, bilimi seçin. Ve Atatürk'ü iyi tanıyın. Böylece siz de Atatürk'ün yanında, O'nunla beraber gelecek olun...

Mustafa ERDOĞAN
MART '95 • Özel Sayı

HARBİYELİ MUSTAFA KEMAL

Çocukluk yıllarının geçtiği Selânik'ten ilk kez ayrılan Manastır Askerî İdadisi mezunu Mustafa Kemal, 13 Mart Pazartesi günü İstanbul'a varır varmaz Pangaltı'da Mekteb-i Harbiye'ye gider, 1283 apolet numarası ile kayıt yaptırır. Birkaç ay okula geç başlayan Ali Fuat (Cebesoy) ilk kez nöbetçi subaylığında gördüğü Mustafa Kemal'i şöyle anlatır: "On yedi, on sekiz yaşlarında, sarı saçlı, parlak mavi gözlü, sarı bıyıklı, pembe yanaklı, zayıfça bir çocuk... Giydiği şık Harbiyeli elbisesini mevzun vücuduna pek yakıştırmıştı."⁽¹⁾

1922 yılında ilk defa hayat hikâyesini anlatan Mustafa Kemal, İstanbul'daki ilk yılı için şunları söyler: "Birinci sınıfta gençlik hayallerine tutuldum. Dersleri ihmal ettim. Senenin nasıl geçtiğinin farkında olmadım. Ancak dersler kesilince kitaplara sarıldım."⁽²⁾

Mustafa Kemal yıl sonlarına doğru gençlik hayallerinden sıyrılır; Beyoğlu'nu, eğlenceleri bir tarafa iter, kitaplarına sarılır.

Sene sonu tatilinin bitmesiyle sıladan dönen arkadaşı ile yeniden bir araya gelen Ali Fuat'ın dikkatini birşey çeker. Mustafa Kemal sılada iken çok güzel vals öğrenmiş

ve bunu tenefüslerde, sınıf arkadaşlarından isteyenlere de öğretmektedir. Mustafa Kemal'deki değişiklik yalnızca bundan ibaret değildir. Mustafa Kemal bu değişiklikleri hatıralarında şöyle anlatır:

"İkinci sınıfa geçtikten sonra askerlik derslerine merak sardım. Şiir yazmak hakkında idadi (lise) hocasının söylediklerini unutmuyordum. Boş zamanlarımızda beş on kişi toplanır, güzel konuşma yarışmaları düzenler, bu konuşmalarımızı nutuk ve şiirler ile süslerdik."⁽³⁾

Osmanlı'nın içinde bulunduğu bu bunalımlı yıllarda, askeri okullarda başgösteren siyasal çalkantılardan Mustafa Kemal ve arkadaşları da etkilenmişti. Ali Fuat, vatan şairi Namık Kemal'i okul idaresinin aldığı tüm tedbirlere rağmen yatakhane de gizli okuduklarını anlatır. Mustafa Kemal ve arkadaşları hemen hemen her gece büyük bir coşku ve heyecanla ezberledikleri Namık Kemal'in şu mısralarını okurlar:

"Felek, her türlü esbab-ı cefasın toplansın gelsin.

Dönersem kahpeyim millet yolunda bir azimetten."

Bazen de üç-beş arkadaş felâketle sonuçlanan 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşına dair konuşurken Mustafa Kemal bu defa da Namık Kemal'in şu beytini okur:

"Vatanın bağına düşman dayamış hançerini,

Yoğ imiş kurtaracak bahtı kara mâderini."

Harbiye'nin üçüncü sınıfında, derslerin yanında siyasî konulara eğilenlerin, hürriyetten bahsedenlerin, yurt sorunlarını tartışan ve bunlara çareler arayanların başında gelen Mustafa Kemal, hürriyete kavuşmak için teşkilatlanmak gereğinden söz ediyor, kıtalara giden subaylara, gittikleri yerlerde teşkilât kurmaları için telkinlerde bulunuyordu. "Bir taraftan da hürriyetçi fikirleri yaymak için

arkadaşlarıyla birlikte okulda el yazısıyla bir dergi çıkarma faaliyetlerini sürdürüyordu."⁽⁴⁾

İşte bu çabalar, yıkılmış bir milletin Kurtuluş Savaşında yeniden varoluşunu destanlaştırma yolunda atılan ilk tohumlardı. 10 Şubat 1902'de, 459 mevcutlu sınıfın sekizincisi olan Mustafa Kemal, bir milletin istiklâli gibi ağır bir yükü omuzlarında taşıyabilecek bilgi, eğitim ve bilince sahip 21 yaşında genç bir teğmendir artık.

Dipnotlar :

(1) Sınıf Arkadaşım Atatürk, Ali Fuat CEBESOY

(2) Atatürk Ansiklopedisi, Ömer Sami COŞAR, s. 290

(3) Atatürk Ansiklopedisi, Ömer Sami COŞAR, s. 290

(4) Sınıf Arkadaşım Atatürk, Ali Fuat CEBESOY

Davut SAĞIR

MART '95 • Özel Sayı

KAYNAKLAR :

CEBESOY, Ali Fuat, Sınıf Arkadaşım Atatürk

LORD KINROSS, ATATÜRK

COŞAR, Ömer Sami, Atatürk Ansiklopedisi

KURTCEPHE, Doç.Dr.Öğ.Kd.Yzb.İsrafil, Mustafa Kemal Atatürk'ün Öğrencilik Yılları

"O" BİZDENDİR...

"Kendini yere çal, parçalan tarih
Ey Timur, Atilla, Yıldırım, Fatih,
Alparslan, İskender, Cengiz, Napolyon
Ey evvelce ölen yüzlerce milyon
Kâfi değil gökten muhayyel tavaf
Kalkın mezarlardan, toplanın saf saf
Doğrulun, gelen eşsiz bir kahraman
Doğrulun, geliyor en büyük insan!"

Sinesinden çıktığı Türk toplumunun kaderine damgasını vurup, çağa yön veren ve Türk tarihinin akışını değiştiren müstesna asker, büyük komutan Mustafa Kemal Atatürk geliyor.

Hayali geride bırakacak bir cesaret, mucizeyi lüzumsuz kılacak imandan başka silâhı olmayan fikir kâinatı, bu eşsiz insanın doğuş destanını gözler önüne sermekle, idealist bir Harbiyeli'nin neleri yapabileceğini bir kez daha kanıtlamış olacağız.

Mustafa Kemal, Manastır Askerî İdadisi'ni başarı ile bitirdikten sonra, 13 Mart 1899'da Pangaltı'da Mekteb-i Harbiye'ye gider, kaydını yaptırır. 1283 Mustafa Kemal,

şimdi Harbiye sıralarındadır.

Kendisine güvenen, yetişmek ve ilerlemek ihtirası olan, düşünmeyi seven bir Harbiyeli olarak, amacını yücelerde çizmiştir. O'na göre, korku, bilginin kucağında can vermelidir. Mesele ne ölmek, ne de imkânsızı demektir. Mesele o vaziyetin içinden çıkabilmek ve ne pahasına olursa olsun, başarının şartlarını yaratabilmektir.

Gelecek üzerine planlar kuran genç Mustafa Kemal'in iki kutsal meselesi vardı. Biri gönüllerde, yüreklerde, ruhlarda özgürlük ateşinin yakılması; öteki ise, tutuşan varlıkları tek amaca yöneltmek, böylece milleti kasıp kavuran zulüm yönetimine son vermek. İkinci meselede milletin yüzünü ağartacak başarıda imtihan verdi. Eli, Meçhul Asker Abidesi'ndeki ele benzerdi. Parmağının gösterdiği yere bir millet koştu. Gözlerini bir kere dolaştırmakla bir ufuk çizdi, o yurdunun ufuklarını da böyle çizdi. "Cihanın en uzun meydan muharebesidir" dedikleri Sakarya'yı durmadan, dinlenmeden nasıl 22 gün 22 gece uğraşıp başardıysa, tarihin en zorlu baskınlarından birini yaparak, kendinden sayıca üstün bir orduyu bir vuruşta darmadağın edip, ordusunu görülmedik bir hızla on gün içinde Afyonkarahisar'dan İzmir'e nasıl ulaştırdıysa, millet kürsülerinin işittiği belki de en sürekli söz sayılacak yüzlerce sayfalık Nutuk'unu da üşenmeden üç ayda ortaya koydu ve yorulmadan sekiz gün okudu.

O, bir ülkenin, daha doğrusu bir çağın vicdanı olmuştur. En karanlık günlerimizde, düşüncelerimize, idrakimize ve hepsinden önemlisi, hürriyetimize vurulan zincirleri parçalamıştır. Geçmişini unutan, geleceğe şüpheyle bakan, yolunu şaşırılmış bir milleti, bıkmadan, usanmadan aydınlığa kavuşturmuştur.

Hiç umulmadık ve en bunaldığımız bir zamanda bulutlar arasından sıyrılan bir güneş ışığı gibi ansızın karşımıza çıkıvermesini, bahtımızın bizi sürdüğü ıssız inziva köşelerinde bize, birdenbire seslenivermesini, bazen teşvik ve takdir edici bir sözü, bazen teselli ve ümit verici bir bakışıyla gönlümüze dünyanın bütün hazinelerini bahşetmesini inkâr etmek mümkün müdür?

Mutluyuz, zira O bizdendir. Harbiyeli'dir. Övünç kaynağımızdır. Dimdik başlar, hûşu ile O'na, en büyük Harbiyeli'ye bakmakta şimdi. O'nun fikirleri ile dopdolu olarak... O'nun fikirleriyle yoğrularak ve nihayet, daima onun direktiflerine hazır olarak, 1283 numaralı Harbiyeli Mustafa Kemal'i duyarak...

"Halel gelmez bizim ateşimize
Dünya düşse peşimize
Yer sarsılsa yerinden
Ne senden geçeriz, ne senin eserinden"

L.S.GÜDAĞI
T.ÖZÇELEBİ
MART '95 • Özel Sayı

ATATÜRK ve CEBESOY

Sevgili Sınıf Arkadaşım,
Muazzez Kardeşim Mustafa Kemal Atatürk'ü
Rahmetle ve Minnetle Anıyorum.

Hiç şüphesiz, kesin bir dille ifade edeceğim şey, okul sıralarında başlayan arkadaşlıkların kolay kolay sarsılmaz bir bünyeye sahip olduğudur. Buna bir de askerî ortamın, bireyler arasında bir hayat boyu sürecek olan birlikteliğin verdiği aşk ve sevgi eklenince, oluşan hava bir kat daha kuvvetli olmaktadır.

Kurtuluş Savaşı'mızın unutulmaz isimlerinin, aynı okulda okuması ve aynı sıralara mensup komutanların bir birlik ruhu oluşturması en belirgin örneğini oluşturur arkadaşlığın. Zor günlerin insanları olmuşlardı. Devletin köküne kibrit suyu döküldüğü ve onu yaşatma mücadelesinin verildiği dönemde birbirlerine kol kanat olmuşlardı. Yapabilecekleri bir şeylerin farkında olarak giriştikleri mücadelenin tâ okul yıllarında başlaması birbirlerine olan güvenlerin, sevgilerin derecesini göstermekte bir ölçüt olsa gerek.

Mustafa Kemal ATATÜRK, Ali Fuat CEBESoy, Fethi OKYAR, C. Tayyar EĞİLMEZ, Selahaddin ADİL, Fahrettin ALTAY, Nuri CONKER, Kâzım KARABEKİR, İsmet İNÖNÜ ve diğerleri. İşte size arkadaşlığın en müşahhas örnekleri.

Arkadaşlıklar unutulmaz. Nihayetinde hatıralara, kitaplara konu olur. Ali Fuat CEBESoy'un vefâkârane Atatürk için yazdığı "Sınıf Arkadaşım Atatürk" bunlara bir örnek teşkil etmektedir.

CEBESoy'un ATATÜRK hakkındaki hatıratının "Harp Okulu" bölümünden alıntılar: (Burada Harp Okulu'ndaki ATATÜRK'ün ruhî durumunun yanında mücadeleci, etkileyici, lider yapısıyla arkadaş canlısı, hoşgörülü, ümitvar, çalışkan bir ATATÜRK'ten söz ediyor.)

"Mustafa Kemal, İstanbul'a gelerek 13 Mart 1889'da Pangaltı'da Harp Okulu'na kaydoldu. İki ay içinde kendisini tanıtarak sınıfının çavuşu oldu... Okula başladığım o cuma akşamımı hiç unutmam. Mustafa Kemal önde, ben arkada dahiliyeden çıktık. Mektebin esas koridoruna geçerken koluma girdi :

– Önce yatakhaneye çıkalım, size yatacağınız yeri göstereyim. Sonra dershaneye gideriz.

Yatakhane üst katta, Boğaz'a bakan cephenin ortasında idi. Burasını beğendim. Birinci katta, cephesi Nişantaşı iştikametinde olan dershanemizin ise, önünde Azadeğen daireleri olduğu için içeriye az ziya nüfuz edebiliyordu. Bu yüzden salona "Karanlık dershane" adı verilmişti. Mustafa Kemal:

– Dershanemiz karanlık, fakat bizim yüreklerimiz aydınlıktır, dedi.

.....

Bu sırada çavuş işaretinin üzerindeki sarı şerit dikkatimi çekti. Neye delâlet ettiğini sordum. Meğer Fransızca imtihanına girmiş ve başarı kazanmış, ondan dolayı bu şeridi de ilave etmişler. O zamanlar Türk okullarında yabancı dil öğretimi kolay değildi. Kendi kendisine çalıştığı ve büyük gayret sarfettiği muhakkaktı. Toplamı yedi yüz elli kişiyi bulan birinci sınıfta kendisi gibi dil bilenlerin sayısının parmakla sayılacak kadar az olduğunu söyledi.

Ertesi günü derslere başladım. Birinci sıranın boş tarafında Başçavuşumuz Ispartalı Faik oturuyordu. Onun yanında Mustafa Kemal ve Ömer Abdülkadir Yazya vardı. Ben yeni geldiğim için arka sıralarda idim. Fakat birkaç gün sonra durum değişti. Mustafa Kemal, Ispartalı Faik ile konuşmuş:

– Salacaklı Fuat'ı bizim sıraya alalım, demiş.

Ispartalı da bu teklifi iyi karşılamış olacak ki, öğle yemeğinde yanıma gelen Mustafa Kemal:

– Bizimle beraber oturmak ister misin?, diye sordu. Çok memnun oldum.

– Siz nasıl emrederseniz çavuşum, cevabını verdim.

Umumi imtihanlara, derslerimizi iyice pişirerek girdik ve başarı gösterdik. İkinci sınıfa geçtik.

Bu yıl Mustafa Kemal Selânik'e, annesi Zübeyde Hanım'ın yanına sıluya gitmişti...

Döndükten sonra bir şey dikkatimi çekti. Kısa denecek bir sürede fevkalâde güzel vals öğrenmişti. İleride kurmay subay olduğumuz takdirde – ki bütün gayemiz emelimiz bu idi- dansın bilinmesinin lüzumlu şeyler arasında olduğunu söylüyordu. Teneffüslerde sınıf arkadaşlarımızdan isteyenlere ve bu arada Arif'e de dans öğretiyor-

du.

Birinci sınıfta olduğu gibi biz ikinci sınıfta da aynı sıradaydık. Ben on sekiz, Mustafa Kemal on dokuz yaşında idi.

Büyük vatan şairi Namık Kemal'i, okul idaresinin aldığı bütün tedbirlere rağmen yatakhane de gizli gizli okuduğumuzu nasıl unutabilirim? Mustafa Kemal'in bir gece vakti yanıma gelerek, Kemal'in "Vatan Kasidesi"nin tefsir edilmiş bir nüshasını:

– Fuat kardeşim, bunu ezberleyelim, diye bana verirken yavaş bir sesle, fakat büyük bir heyecanla okuduğu:

"Felek, her türlü esbab-ı cefasın toplasın, gelsin

Dönersem kahpeyim millet yolunda bir azimetten."

Mısrarlarını nasıl unutabilirim?

Söz Namık Kemal'den açılmış iken ufak bir hatıramı da burada anlatmak isterim. Bir gün üç beş arkadaş felâketle sonuçlanan 1877-1878 Osmanlı-Rus savaşına dair konuşuyorduk. Mustafa Kemal, birden teessürle Namık Kemal'in:

Vatanın bağına düşman dayamış hançerini

Yoğ imiş kurtaracak bahtı kara mâderini.

beytini okumuştum.

Millî Mücadele yılları idi. Heyeti Temsiliye, merkezini Ankara'ya taşımak kararını vermişti. 18 Aralık 1919 da arkadaşlarıyla beraber Sivas'tan ayrılan Mustafa Kemal, 24 Aralıkta Kırşehir'e gelmişti. Burada Gençler Derneği'nde bir konuşma yapmıştı. Geceleyin şerefine fener alayı tertip eden halka, yukarıdaki mısraları aşağıdaki şekilde değiştirerek okumuştum:

Vatanın bağına düşman dayasın hançerini

Elbet bulunur kurtaracak bahtı kara mâderini.

Düşman İzmir'e çoktan çıkmış, vatanın bağına hançerini dayamıştı. Fakat onu kurtaracak Türk bulunmuştu. Bu büyük Türk, benim aziz arkadaşım Atatürk'tü.

Mustafa Kemal'i, üçüncü sınıfta meşgul eden en önemli şey, hürriyet meselesi idi. Bunu kurtardıktan sonra her sahada idareyi düzeltmek mümkün olabiliyordu. Bunun için de muhakkak teşkilatlanmak lâzımdı. Teşkilâtı memleket içinde ancak genç subaylar yapabiliyorlardı. Mustafa Kemal'in şöyle bir tasavvuru vardı:

Üçüncü sınıf kalabalıktı. Bunlardan ancak pek az bir kısmı Harp Akademisi'ne girebilecekti. Geri kalanlar tayin edildikleri kıtalara dağılacaklardı. Bunlardan emniyet ettiklerine daha şimdiden gittikleri yerde teşkilât kurmaları için telkinlerde bulunuyordu. Bir gün bana:

– Fuat, demişti, biliyorum, bu arkadaşlar erkânı harp olmayacaklar. Fakat bizlere nazaran daha avantajlı durumda buldukları da muhakkak. Çünkü bizden önce ordu saflarına katılacaklar. Eğer Rumeli'ye giderlerse, erkân-ı harp çıktığımız zaman bizim için bir zemin ve vasat hazırlamış olacaklardır.

Kurmay sınıfına geçmiş olan Pırlepeli Ali Fethi (Okyar) de aynı kanaatte idi.

Mustafa Kemal, muhakkak kurmay subay olacağına inanıyordu. Bir gün:

– Ya erkân-ı harp olamazsan, ne yaparsın?

diye yarı ciddî, yarı şaka takılan sınıf arkadaşımız Arif'i derhal susturmuştu:

– Seni bilmiyorum, fakat ben muhakkak erkân-ı harp olacağım. Mustafa Kemal kurmay oldu. Arif, mümtaz yüzbaşı olarak okuldan çıktı.

Harp Okulu'nda teşkilâtın ilk nüvesini kurduk. Tabii

gizli olarak. (...) Fikirlerimiz toplamı binleri aşan Harp Okulu öğrencilerine aşılacak için sınıfta el yazısı ile bir dergi çıkarmaya karar verdik. Bu görevi başta Mustafa Kemal olmak üzere, Ömer Naci ile İsmail Hakkı ve diğer bir kaç arkadaş üzerlerine almışlardı.

Üçüncü sınıfta hatıramda yanlış kalmadı ise, bu dergilerden iki veya üç sayı çıkarabildik. Asıl faaliyetlerimiz Harp Akademisinde oldu. Bu yüzden az daha okuldan kovulacaktık."

CEBESOY hatıralarına son verirken...

"Başımızdan siyaset fırtınaları ve aramızdan kara kedilerin geçtiği oldu. Fakat dostluğumuz asla bozulmadı. Ölünceye kadar iki yakın arkadaş olarak kaldık. Ben bu arkadaşlıktan daima gurur ve ifthar duydum.

Sevgili sınıf arkadaşım, muazzez kardeşim Atatürk, nûr içinde yat."

Mehmet ÇETİN
MART '95 • Özel Sayı

KAYNAK:

CEBESOY, Ali Fuat, Sınıf Arkadaşım Atatürk, Okul ve Genç Subaylık Hatıraları, İnkılâp ve Aka Kitabevi

1283 ve BİZ

"BENCE MEKTEB-İ HARBİYE'DEN ALINAN
ŞEHADETNAME, GENÇ MÜLÂZIMIN, BÖLÜK
KUMANDANI EFENDİNİN DAİRE-İ
TERBİYESİNİ KABULE ŞAYAN OLDUĞUNA
DELÂLET EDER."

M.Kemal ATATÜRK

Zamanın su gibi aktığı, günlerin günleri kovaladığı günümüzde, yirmi dört saatlik bir gün bizler üzerinde fazla bir etki bırakmamakta; takvim yapraklarından 12 Mart günü koparılıp, 13 Mart günü gözünü kırptığında ise bizde, Harbiyelilerde, büyük bir heyecan ve şevk görülmektedir. Nasıl görülmektedir? Türkiye Cumhuriyeti'nin mimarı, ebedi şefi Atatürk, bugün Harp Okulu'na girmiştir ve bundan bütün harbiyeliler haklı bir gurur duymaktadırlar.

Harp Okulu, her zaman seçkin insanların yeri olmuştur ve burada alınan ilâhi ruh, ateşleyici bir güç olmuştur. Harp Okulu'ndan nasıl bu kadar mümtaz insanın çıktığına hayret edenlerin, Harbiyemdeki havayı teneffüs etmeden ve buradaki birlik beraberlik ruhunu yaşamadan bunu anlamaları mümkün değildir. Ulu Önder Atatürk, 13 Mart 1899'da bu şanlı yuvaya adımını atmıştır. Harbi-

ye'de geçen yılları zarfında iyi bir lider, iyi bir komutan olmak için gerekli vasıfları kazanmıştır. Harbiye'de kazandığı vatan sevgisi, dürüstlük, inisiyatif ve üstün vazife anlayışı sayesinde milletimizin kötü gidişine dur demiş, oluşturduğu coşku ve aşıladığı inançla, yedi düveli kendine hayran bırakarak, Türkiye Cumhuriyeti'ni kurmuştur.

Harp Okulu, her zaman için bilimsel alt yapının baz alındığı bir ilim ve irfan yuvası olmuştur. Harbiyeli subay olduğunda, hurafelerden ve dogmalardan uzak, aklın ışığı altında, olayları mantıksal bir süzgeçten geçirerek görev yapar. Harbiyeli olmasıyla her zaman övündüğümüz ve gurur duyduğumuz Atatürk, (Türkiye Cumhuriyeti kurulunca eskinin küf tutmuş kurumlarını kaldırmış ve yerine) Cumhuriyetimizi sonsuza kadar yaşatacak modern kurumları kurmuştur. "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir" sözü, O'nun her işte kendine bilim ve fenni gerçek yol gösterici olarak seçtiğinin açık bir ifadesidir.

Harbiyeli arkadaşlarımlın,

- 1283

- İçimizde! sözlerinin her bir köşede yankılandığı bu 13 Mart gününde Harbiyeli olmanın haklı kıvancını yaşamaktayız. Atatürk İlke ve İnkılâpları'nın yılmaz bekçileri olarak, beynimiz her türlü karanlık düşüncelerden uzak ve yolumuz aklın yoludur. Atamızın soluduğu havayı solumakta ve O'nun duyduğu şevk ve heyecanı duymaktayız. Milletimizin bizden beklediği görevin bilincinde ve bu görevi yapma azim ve kararlılığımızdayız. Ne mutlu Ata'nın okuduğu okulda okumakta olan biz Harbiyelilere...

Bilal YILMAZ

MART '95 • Özel Sayı

"ÇAĞIMIZDA BU, TÜRLERE NASİP OLDU"

"Yüzyıllar nadir olarak dahi yetiştirir.
Şu talihsizliğimize bakın ki çağımızda bu,
Türklere nasip oldu."

L'loyd George

Harbiye, 1834 yılından itibaren binlerce, onbinlerce öğrenciyi, Harbiye'liyi, yani geleceğin komutanlarını yetiştirmiş bir eğitim kurumu... Böylesine uzun yıllar hizmet vermiş bir kurumun tarihinde elbette altın hizmet sayfaları, o günü yaşadığı için gururlandığı anıları olacak. İşte bu tarihlerden biri, 13 MART.

13 Mart 1899 Pazartesi günü Mustafa Kemal İstanbul Pangaltı'daki Harbiye Mektebi'ne kaydını yaptırır. 1315 duhûllülere mahsus künye defterinde Mustafa Kemal için şu satırlar mevcuttur "Selânik'te Koca Kasım Paşa Mahalleli gümrük memurlarından müteveffa Ali Rıza Efendi'nin mahdumu, uzun boylu, beyaz benizli Mustafa Kemal Efendi, Selânik - 96." Artık Mustafa Kemal Harbiye'lidir ve apolet numarası 1283'tür.

İstanbul'da geçen ilk sene, Mustafa Kemal için pek parlak olmaz. Kendisi, 1922'de Harbiye'deki ilk yılını şu şekilde anlatır: "Birinci sınıfta gençlik hayallerine tutuldum. Dersleri ihmal ettim. Senenin nasıl geçtiğinin farkında değildim. Ancak, dersler kesilince kitaplara sarıldım."

O yıllarda, memleketin kötü giden durumu, genç Harbiyeliler tarafından dikkatle izlenmektedir. Mustafa Kemal'e göre durumu düzeltmek isteyenler, yurt içinde teşkilatlanmalıdır. Bu teşkilatlanmayı ise, memleketin değişik yörelerinde görev alacak olan genç subaylar yapabilir.

Dolayısıyla 13 Mart, sonradan bir milletin bahtı kara gidişatına dur diyecek, elinden tüfeğini bırakan nice Türk askerlerinin silâhını eline geri verecek, tarihin durduğu ve merakla olacakları seyrettiği bir anda "Size ölmeyi emrediyorum!" diyebilecek bir komutanın, 20. yüzyılın en çarpıcı dahisinin tarihidir.

Evet, 96 yıl önce atılan ve bugün varlığımızın sebebi olan bu tohum, geçmişte olduğu gibi, bugün de bazı kokuşmuş zihinlerce ve leş kargalarınca çiçekleri soldurulmaya, yaprakları sarartılmaya, hatta kökünden yıkılmaya çalışılmaktadır. Bizler, o gözlerle bakan suratlara birer yumruk olarak patlayacağız ve Harbiyeliler olarak, 96 yıl önceki bu tohumun, özgürlüğün, demokrasinin bir timsali olan ulu çınarın yorulmaz bekçileri olacağız.

Bugüne kadar Mustafa Kemal hakkında çok şey söylendi. Ama, bunlardan L'loyd George'un ki, sanırım O'nu en iyi şekilde tanımlıyordu. L'loyd George Atatürk için der ki:

"Yüzyıllar nadir olarak dahi yetiştirir. Şu talihsizliği-

mize bakın ki çağımızda bu, Türklere nasip oldu."

Biz ise, Harbiyeliler olarak diyoruz ki, Türk Milleti her zaman dahi yetiştirir. Şu büyük talihimize bakın ki, bu dahileri yetiştirmek hep Harbiyemize nasip olmuştur.

Mehmet ÖZKAN

MART '95 • Özel Sayı

MATEN VE PÖTİPARİZİEN OKUYAN BİR HARBİYELİ

Mekteb-i Harbiye-i Şahane'nin o dönemde mevcudu iki bin civarındaydı. Mustafa Kemal'in bulunduğu sınıf mevcudu ise yediyüzelli idi. Mektep müdürü Rıza Paşa'ydı. Ders Nazırlığı'nda bulunan Yanyalı Esat Paşa, daha sonra Çanakkale'de Mustafa Kemal'in 19ncu Tümen'in bağlı bulunduğu 3ncü Kolordu Komutanı olacaktı. Harbiye sıralarında Mustafa Kemal'in en samîmi arkadaşları Ispartalı Faruk, Abdülkâdir, Yahya ve Fuat (Ali Fuat Cebesoy) idi.

On sekiz yaşında, sarı saçlı, mavi gözlü, sarı bıyıklı, pembe yanaklı, giydiği Harbiyeli elbisesini düzgün vücuduna yakıştırmasını bilen, genç, şık Harbiyeli, birinci sınıfta kendisini tanıttırmasını bilmiş ve birinci kısım çavuşu olmuştu. Kısımları birinci katta, cephesi Nişantaşı istikametinde, yatakhaneleri ise üstte, Boğaz'a bakan cephenin ortasında idi. Mustafa Kemal, kendi kısımlarının önündeki daireler dersaneye ışık girmesini engelelediği için, dersanelerine "karanlık dersane" adını takmıştı. Dersanelerini, okula yeni katılan Fuat'a tanıtırken söylediği şu sözler, Türk milleti açısından çok şeyler ifade ediyordu:

"Dersanemiz karanlık, fakat bizim yüreklerimiz aydınlıktır."

Mekteb-i Harbiye-i Şahane'nin ilk yılında çalışmayı ihmal eden Mustafa Kemal, günlerini saf gençlik hayalleriyle geçiriyordu. İçki ve eğlenceyi severdi. Daha Manastır İdadisi'nde iken tatillerinde Selânik'e gittikçe, eğlence yerlerine uğramayı ihmal etmezdi.

Bundan sonra Mustafa Kemal iki ve üçüncü sınıfta derslere var gücü ile sarılmış ve ikinci sınıfı on birinci, üçüncü sınıfı sekizinci olarak bitirmeyi başarmıştı.

Üçüncü sınıfta Mustafa Kemal ve arkadaşlarının genç dimağlarını, derslerin dışında hürriyet ve devlet sorunları meşgul etmeye başlamıştı. Devlet sorunlarına yönelmek için öncelikle hürriyetin, elde edilmesinin gerekliliğine inanıyordu ve hedefini çoktan belirlemişti: Erkân-ı Harp (kurmay) olmak. Aklında hep erkân-ı harp olmak vardı. Bir tatilden döndüğünde, Harbiye arkadaşları O'nun çok güzel vals öğrendiğini görmüşlerdi. Soranlara verdiği cevap ise çok açıktı, kurmay olduklarında dansın da bilinmesi gerekiyordu. İsteyenlere de tenefüslerde dans etmeyi öğretiyordu.

Bütün hayatının temel fikirleri Harp Okulu'nda gelişen ve iyice yerleşen, zekî Harbiyeli Mustafa Kemal kendisine öğretilenlerin sınırları içerisinde kalmamış ve her zaman çok yönlü olarak gelişmeye çalışmıştı. Harbiye'de en çok ilgilendiği konular Fransızca, tarih, şiir ve askeri derslerdi. Daha ilk senede, girdiği bir Fransızca imtihanından aldığı başarı simgesi olan sarı şeridi çavuş işaretinin üzerine ilave etmişlerdi. O zamanlar Türk okullarında yabancı dil öğrenimi kolay değildi ve yediyüzelli kişi içinde kendisi gibi dil bilen çok azdı. Hafta tatillerinde

şehre çıktığı zaman, Maten ve Pötöparizien gibi Fransızca gazeteleri alıyor ve buradaki yazıları büyük bir dikkatle okuyordu. Mustafa Kemal, diğer yandan Türkçe eserleri de okumayı ihmâl etmiyordu. Bu şekilde fikirleri mukayese edebiliyor ve kendini daha iyi yetiştiriyordu. Bu okuma şevkinin yanında, şiir yazmak da O'nun için tutku haline gelmişti. Bazen şiirler tercüme ediyor ve bunlardan bazılarını Malûmat mecmuasına yolluyordu. Edebiyattan sonra, bütün hayatı boyunca devam edecek olan tarih ilgisi başlamıştı. Tarih, Mustafa Kemal'e büyük adam olma ve millî ahlâka sahip olma yolunu göstermiş ve bu merakı devletin başına geçtiği zaman da bariz olarak ortaya çıkmıştı.

Harbiye yıllarındaki bir başka ilgi alanı da askeri derslerdi. Bu yıllarda gerilla tekniğinin kullanılışı ile ilgilenmiş ve bunun önemini kavramıştı. Mustafa Kemal'in bu ilgisi boşuna değildi. O zamanlar Osmanlı İmparatorluğu'nun her yerinde ayaklanmalar oluyordu. Bunlara karşı gerilla tekniği kullanmak gerekirdi. Ama bu noktayı anlayamayan arkadaşları, Mustafa Kemal'in bu ilgisini yersiz buluyorlardı. Nitekim 1919 yılında Mustafa Kemal'in, gerilla tekniğinin uygulandığı Samsun havalisindeki olayları bastırmak üzere umumî müfettiş olarak görevlendirilmesi söz konusu oluyordu.

Okumak bir tutkuydu O'nda. Yatağının içinde az bir ışıkla gece yarısına kadar kitap okurdu. İdareye bağlı birinin yaklaştığını sezince kitabı yorganın altına sokar ve uyur numarası yapardı. Bu okuma alışkanlığı, çoğu kez sabahları gereken vakitte kalkmamasına neden olur ve arkadaşlarını meraklandırır. Vatansever Namık Kemal'in eserleri O'nu çok etkilemişti. Okul idaresinin ya-

sağına ve bütün tedbirlerine rağmen Namık Kemal'in bütün eserlerini temin etmişti. Bazen sessizce Fuat'a yaklaşıp elindeki teksire yazılmış şiiri gösterir, heyecanla okur ve "Fuat kardeşim bunu ezberleyelim" derdi. Bazen de Harbiyeli arkadaşlarının Osmanlı İmparatorluğu'nun kötü durumu hakkındaki tartışmalarının arasına girer ve Namık Kemal'in "Vatanın bağına düşman dayamış hançerini / Yoğ imiş kurtaracak bahtı kara mâderini" beyitini okurdu. Heyecanlı okuduğu bu beyiti Mustafa Kemal, 24 Aralık 1919'da Kırşehir'de kendisi için düzenlenen fener alayında halka şu şekilde değiştirerek okuyor, "Vatanın bağına düşman dayasın hançerini / Elbet bulunur kurtaracak bahtı kara maderini" ve Türkiye'yi kimseye bırakmayacaklarını tüm dünyaya ilan ediyordu.

Yasaklanmış bu tür eserleri, genç Harbiyeliler okumaktan vazgeçmiyorlardı. Zindana atılma, sürgüne gönderilme tehlikesine rağmen, üzülen genç vicdanlar kendilerini teselliye çalışırken, tatmin olmayan ruhlarını doyurmak için yollarına sessiz ve derinden devam ediyorlardı. Genç Harbiyeliler, devlet idaresinin iyi işlemediğini, suistimallerin alıp yürüdüğünü, memurların ve subayların maaşlarını alamadıklarını, ordunun itibarını kaybettiğini ve savaş gücünü yitirdiğini görüyorlardı. Bu kötü gidişi düzeltmek için, önce hürriyetin elde edilmesinin gerekliliğine inanıyorlardı. Bu fikirlerini beslemek için de Namık Kemal'in eserlerinin yanında, Fransız İhtilali Beyanname'sinin orataya çıkardığı insan hakları ve hürriyetlerine verilen öneme yönelik kitaplar da okuyorlardı. Kendi içine sığmayan Mustafa Kemal, artık faaliyete geçme ihtiyacı hissediyor ve bir teşkilât kurma hazırlıklarına başlıyordu. Bu fikrini de Fuat'a (Ali Fuat Cebesoy)

şöyle açıklıyordu: "Bu okulda herkes erkân-ı harp olma hakkını kazanamayacak, bir kısmı kıtalara ayrılacak. Fakat bu arkadaşların bizlere nazaran daha avantajlı durumda buldukları bir gerçek. Çünkü bizden önce ordu sınıflarına katılacaklar. Rumeli'ye gidecek olanlara fikrimizi aşılsak, kurmay çıktığımız zaman bizim için bir ortam hazırlamış olacaklardır." Teşkilâtın ilk temellerini Harp Okulu'nda attı ve fikirlerini Harbiyelilere yaymak için sınıfta el yazısı ile bir dergi çıkarmaya karar verdi. Bir heyet kurdular Mustafa Kemal ve arkadaşları. Mustafa Kemal heyetin idarecilerindendi. Sınıfta bir de sandık açtılar. "Gazete"nin birçok yazısını Mustafa Kemal yazıyordu. Bu Harbiyelilerin faaliyetlerini öğrenen Mekâtib-i Askeriye Müfettişi İsmail Paşa bunları yakından takip ediyordu. Ne yazık ki durum saraya ulaşmış ve Mek-teb-i Harbiye-i Şahane müdürü Rıza Paşa uyarılmıştı. Rıza Paşa bu Harbiyelileri gazeteye yazı hazırlamak için dershaneye topladıkları bir gün basarak bütün yazıları ele geçiriyordu. Artık Mustafa Kemal'in okuldan atılmak ve sonra da Fizan'a sürülmek ihtimali de vardı. Rıza Paşa bu gençlerin, derslerinden başka işlerle uğraştıklarından dolayı hapsedilmelerini, bir hafta için izinsiz kalmalarını ve başka bir ceza verilmemesini tenbihleyerek olayı örtbas etmiş ve istikbâlleriyle oynamamıştı. Genç Harbiyeli'ler okulda ancak, çalışmalarının ürünü olarak iki ya da üç sayı çıkarabilmişlerdi. Bu grup aynı faaliyetlerine Erkân-ı Harbiye sınıflarının sonuna kadar aynen devam etmişlerdir.

Her zaman olduğu gibi, okul yıllarında da Mustafa Kemal hep yaşitlarından farklıydı. Onu ilk görenler bile bu farkı keşfederlerdi. Nitekim Osmanlı Paşalarından

Osman Nizami Paşa da, Harbiyeli Mustafa Kemal ile birkaç dakikalık konuşmadan sonra bu farkı görüyordu. Osman Nizami Paşa, Mustafa Kemal'e tarihin kısa bir süre sonra doğrulayacağı şu sözleri söylüyordu:

– Sen, bizler gibi yalnız erkân-ı harp zabiti olarak normal bir hayata atılmayacaksın. Keskin zekân ve yüksek kabiliyetin memleketin geleceği üzerinde müessir olacaktır. Bu sözlerimi bir kompliman olarak alma. Sende memleketin başına gelen büyük adamların daha gençliklerinde gösterdikleri müstesna kabiliyet ve zekâ emareleri görmekteyim. İnşallah yanılmamış olurum.

Bu övgü karşısında mütevaziliğinden hiçbir şey kaybetmez ve başını öne eğerek:

– "Paşa hazretleri, asla layık olmadığım iltifatı gösterdiniz" der ve teşekkür eder. Paşa'nın uzattığı eli büyük bir saygı ile öper ve ayrılır.

Yıldırım GÜNEŞ
MART '95 • Özel Sayı

KAYNAKLAR :

Askerî Yönüyle Atatürk, Genelkurmay Askerî Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Atatürk Serisi Yayınları, Seri No: 14.

ŞAPOLYO, Enver Behnan, Kemal Atatürk ve Milli Mücadele Tarihi

Türk Ansiklopedisi

BAYUR, Hikmet, Atatürk Hayatı ve Eseri, Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi

CEBESOY, General Ali Fuat, Sınıf Arkadaşım Atatürk

BİLGİ ÇAĞINDA BİR DEHA

Bir 13 MART törenini daha coşkuyla kutladık. Atatürk'ün Harp Okulu'na girişinden bu güne 96 yıl geçti. Harbiyeli, kendisine rehber edindiği Ata'sının gösterdiği yolda, çağdaş bir kafa yapısıyla, emin adımlarla çığ gibi ilerlemeli, O'nun ilke ve inkılâplarının gerçek mânâda uygulayıcısı ve koruyucusu olmalı.

Atatürk'ün Türk Milleti'ne gösterdiği hedef olan "Çağdaş uygarlık seviyesine ulaşmak" ilkesi biz Harbiyeli'ler de sağlam bir bedensel yapı, yeterli bir askerî alt yapı, çağın gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatıldık. Hızla gelişen ve değişen dünyaya ayak uydurmak zorundayız. Teknolojinin kendisini ikiye katlaması artık yüzyıllar değil, sadece yedi yıl almaktadır. İnsanlık, günümüzde ne tarım ne de sanayi çağını yaşamaktadır. Çağdaş uygarlık, bilgi çağını yaşamaktadır ve bizler bu çağın subayları olacağız.

Savaşların dünya sınırlarını aştığı ve her ülkenin uzayda yer kavgası yaptığı günümüzde, bizlere emanet edilen Türkiye Cumhuriyeti'ni korumak ve kollamak için eskiye oranla daha çok bilgiye, bu bilgiyi zamanında ve yerinde kullanacak bir sistem entegrasyonuna ihtiyacımız

var. Artık savaşlar kol gücüyle kazanılmıyor. Gelişmiş ülkeler bilgi ihraç edip, beyin gücü ithal ediyorlar. Ham madde ve sermayenin tükenbilir kaynaklar olmasına rağmen bilginin sınırsız ve tükenmez oluşu dolayısıyla sınırlı ekonomik imkânlarla sahip ülkemizde bizler her zamankinden daha çok çalışmak, elde edilen bilgiyi astlarıyla paylaşacak insiyatif sahibi liderler olmak zorundayız.

Ülkelerin kaç askeri, kaç tankı, topu olduğu artık sır değil, fakat düşmanlarımızca bilinmeyen, sahip olduğumuz lider kadrosunun kalitesidir. Harbiye ruhuyla yetişmiş insanlar en zor günlerinde ülkenin kaderini değiştirmiş, her yenilikte öncü rolünü üstlenmişlerdir.

Çatışmaların eksik olmadığı dünyamızda, en küçük askerî harekâtlar bile ülkelere hatırı sayılır yük getirmektedir. En ucuz harbe hazırlığın kaliteli eğitim olduğunu, en gelişmiş silâhın her yönüyle yetişmiş insan olduğunu unutmamalıyız.

Yapılan her türden saldırı bizleri Ata'ya biraz daha yaklaştırmakta, gönlümüzde O'nun duygu ve düşünceleri çağlayan olup akmakta, filiz olup kök salmaktadır. Bizim hiçbir şeye ihtiyacımız yoktur. İhtiyacımız olan daima çalışmaktır. Milletimizin şuuru Harp Okulu'ndan, ancak üstün bir ahlâki yapıya ve yenilikçi düşünceye açık çağdaş bir kafa yapısına sahip olanlar mezun olabilirler ve bizler bunun bilincindeyiz.

Ekrem BAHSİ
MART '95 • Özel Sayı

"ASKER, DEVLET ADAMI, VE ÇAĞIMIZIN EN
BÜYÜK LİDERLERİNDEN BİRİ İDİ.
KENDİSİ, TÜRKİYE'NİN EN İLERİ
MEMLEKETLER ARASINDA HAKETTİĞİ
YERİ ALMASINI SAĞLAMİŞTİR.
YİNE O, TÜRLERE BİR MİLLETİN
BÜYÜKLÜĞÜNÜN TEMEL TAŞINI
OLUŞTURAN KENDİNE GÜVENME VE
DAYANMA DUYGUSUNU VERMİŞTİR.
BEN, ATATÜRK'ÜN SADIK ARKADAŞLARIN-
DAN BİRİ OLMAKLA ÖVÜNÇ DUYUYORUM."

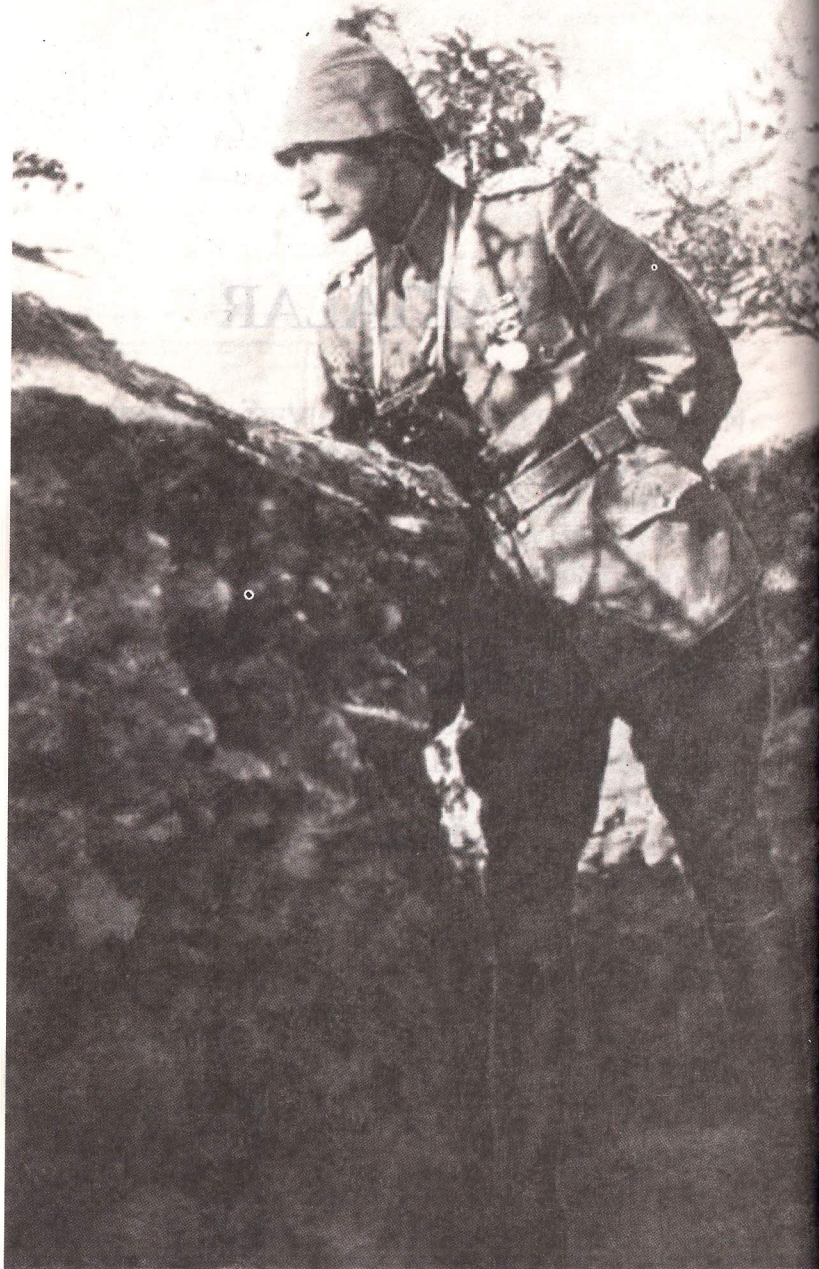
General Mac Arthur

ANAFARTALAR

KUMANDANI

İkinci

Bölüm

ANAFARTALAR KUMANDANI ATATÜRK'LE SÖYLEŞİ

Sözlerine "Bundan oniki yıl evvel Çanakkale Muharebeleri'ndeki hatıralarını anlatmasını Büyük Kumandan'dan rica etmişim" diye başlayan Ruşen Eşref, 1930'da kitap haline getirdiği bu "vesikayı" gelecek nesillere Atatürk'ü daha yakından tanıma fırsatı sağlaması için hazırlar. Bu görüşme 3 safha halinde yapılır. Çünkü 250.000 insanın hayatına mal olan bu büyük ve kanlı savaşın o kadar çok hatırası vardı ki...

Ruşen EŞREF: "O muharebelerin her gününe büyük bir faaliyetle iştirak ettiniz. Vaziyeti tamamıyla biliyorsunuz. Kim bilir ne kadar çok hatıranız vardır. İşte bugün müsaade buyurursanız, zat-ı âlinizden onları dinlemek için geldim."

ATATÜRK: "Düşünüyorum size ne söyleyebilirim! Çünkü bakın, bütün bu yığınlarla evrak hep o günlerin hatıralarını ihtiva ediyor."

Ruşen EŞREF: "Buyrun bir sigara... Birşey yaparız."

Paşa bu sözleri ciddi bir tebessümle dinliyordu. Genç bir simada bu kadar engin bir mâna gördüğümü hatırlıyorum: Işıklarla gölgelerin dalgaları arasında sebat, te-

vekkül, tevazu, vakar, mülayemet, husunet, saffet, zeka... Bütün bu zıt şeylerin toplandığı sarışın ve gayet sevimli bir yüz...

– O halde başlarız, dedi.

... Ve Çanakkale menkıbesinin hulasasını, bu sabırlı ve temkinli kumandanın üç gün ve her mülakat oniki saat-ten aşağı sürmemek şartıyla dinledim.

Önce Sofya Sefareti atışemiliterliğinden buraya çağrılmış ve Tekirdağ'da 19ncu fırkayı teşkile memur edilmiş ve bu kuvvetle Ece Limanı, Seddülbahir ve Morto Limanı arasındaki sahilin muhafazasına memur olmuş. Esasen Balkan Harbi'nden beri bu araziye iyice tanırmış.

ATATÜRK: “Bana göre düşman iki yerden çıkartmaya teşebbüs ederdi. Biri Seddülbahir, diğeri Kabatepe civarı... Binaenaleyh alaylarımı böyle düşmanı karaya çıkartmadan sahilden müdafaa edecek şekilde yerleştirdim.”

5 Mart deniz mağlubiyetinden sonra düşmanın mutlaka tekrar sahile asker çıkarma teşebbüsünde bulunacağına ihtimal veriyor. Bunun için maiyetindeki kıtalara "teyakkuzda" bulunmalarını emrediyor. Kuvvetini arttırıyor. Tam bu esnada o mıntika komutanlığına Halil Sami Bey isminde diğeri bir zat tayin olunuyor. O zaman kaymakam rütbesinde bulunan Mustafa Kemal Bey de gerektiğinde Gelibolu civarına, gerektiğinde Anadolu istikametine harekete hazır olmak üzere "ihtiyatı umumi" olarak terkediliyor. Rumeli Sahili mıntikası muhafazasına yalnız o miralay beyin fırkası görevlendiriliyor.

Bu sırada bütün kıtalarını talim ve terbiye ile iştiğal ederken vapura yakın bir yerde konaklıyor.

İşte günlerden birinde, 12 Nisan sabahı idi ki Arıbur-

nu'nda bir hadise cereyan etmekte olduğu, işitilen gemi toplarının sesinden anlaşılmıştı. Bütün birliklerin hazırlık derecesi artırıldı. Bir taraftan Maydos mıntikası kumandanlığından malumat intizar etmekte idi, diğeri taraftan da ya kolordunun veya ordunun emrini... Bu sırada keşif için bir süvari bölüğünü Kocaçimen'e gönderir. Telefonla görüştüğü herkes hiç bir bilgiyi birleştiremez. Fakat o kesin kararını vermiştir. İşte burada üstün bir komutanlık vasfını "insiyatif kullanmayı" gerçekleştirir. O'ndan istenen kuvvet bir taburdur. Fakat o bir alay ve bir dağ top bataryası başında bu kilit noktaya hareket eder.

ATATÜRK: “Yanıma aldığım 57nci Alay'ın hepsi şehit olmuştur. Arazide yürüyüş mesafesi çok uzamıştı. Alay ve batarya kumandanına efradı tamamen toplayıp küçük bir istirahat vermelerini söyledim. Denizden mes-tur olarak on dakika kadar duracaklar, sonra beni takip edeceklerdi.”

Yanında bir kaç subayla birlikte atlar ilerleyemediği için yaya olarak Conkbayırı'na vardılar. Buradaki sahne çok önemlidir. Olayın en mühim yeri de burasıdır.

Paşa tekrar bir sigara yakıyor ve birkaç yaprak daha çevirdikten sonra, haritasını alıp şöyle izah ediyor:

“Bu esnada Conkbayırı'nın güneyindeki 261 rakımlı tepeden sahilin tarassut ve teminiyle görevlendirilen bir müfreze efradının Conkbayırı'na doğru kaçmakta olduğunu gördüm. Bizzat bu efradın önüne çıkarak:

– Niçin kaçıyorsunuz? dedim

– Efendim düşman! dediler.

– Nerede?

– İşte, diye 261 rakımlı tepeyi gösterdiler.

Filhakika düşmanın bir avcı hattı 261 Rakımlı Tepeye

yaklaşmış ve serbestçe ilerliyordu. Şimdi vaziyeti düşünün: Ben kuvvetlerimi bırakmışım, efrat on dakika istirahat etsin diye... Düşman da bu tepeye gelmiş... Demek ki düşman bana benim askerlerimden daha yakın!.. Ve düşman benim bulunduğum yere gelse kuvvetlerim pek fena bir vaziyete düşeceklerdi. O zaman artık bunu bilmiyorum, bir muhakeme mantığıyla mıdır, yoksa bir sevki tabii ile midir, bilmiyorum.

Kaçan efrada:

- Düşmandan kaçılmaz, dedim.
- Cephamız kalmadı, dediler.
- Cephamız yoksa süngünüz var, dedim.

Ve bağırarak bunlara süngü taktırdım. Yere yatırdım. Aynı zamanda Conkbayırı'na doğru ilerlemekte olan Pi-yade Alayı ile Dağ Bataryasının yetişebilen efradının 'marş marş'la benim bulunduğum yere gelmeleri için yarımdaki emir zabıtımı geriye saldırdım. Bu efrat süngü takip yere yatınca düşman efradı da yere yattı. Kazandığımız an bu andır."

"Bir koca muhakemenin ufacak bir âna bağlı olduğunu, hatta bir memleket evladının fena kullanılmış bir an yüzünden tehlikeye düşebileceğini burada olduğu gibi iyi kullanılmış bir anın ise bir muharebenin ve bir vatanın mukadderatını iyileştireceğini o dakika görür gibi canlanmış bir ifade ile duymak insanın tüylerini ürpertiyor" der Ruşen Eşref. Doğru, ürpertir.

"İşte bu olay düşmanı durdurdu. Bundan sonra kıtalarımız düşman üzerine taarruz ettiler. Bu taarruz öyle bir taarruzdu ki herkes öldürmek ve ölmek için düşmana atılmıştı. Hatta ben, kumandanlara şifahen verdiğim emirlere ilaveten şunu ilave etmişimdir:

-“Size ben taarruzu emretmiyorum, ölmeyi emrediyorum. Biz ölünceye kadar geçecek zaman zarfında yerimize başka kuvvetler ve kumandanlar kaim olabilir.”

Bu sözler Paşa'nın göğsünden o kadar azimle çıkıyordu ki, muhakkak kumandan o günü hayalinde yaşıyordu. Bunları duydukça muharebe vasıtaları ne kadar ilerlerse ilerlesin, gene ruh azminin, bir gaye uğruna fedakarlık etmenin herşeyin üstünde bulunduğu inaniyordum. Ölmekten korkmayan kişilerden ölümün korkup kaçacağı eğer bir ihtimalse; ölmeye güle oynaya giden Türk askerinden düşmanın korkup kaçması ispatlanmış bir kesinlik arz eder... Ve bu nedenlerdir ki "Çanakkale Geçilmez"dir, "Şehitler Ölmez"dir, "Vatan Sana Canım Feda"dır.

Sonra bana Anafartalar'daki savaşın akışını değiştiren muharebeleri ve General Hamilton'un ordusunu fedakar askerlerimize nasıl bozguna uğrattıklarını ve bir gece ansızın başarılı bir şekilde kaçmalarını anlattı.

Ve gülümsedi.

Bu kadar zaman bana bu hulasaları vermek için yorulan kıymetli zata teşekkürler ettim. Ve askerlik hayatına İstanbul'dan Yafa'ya sürülmekle başlayan, Hareket Ordusu, Trablusgarb ve Balkan muharebeleri gibi memleketin en tehlikeli zamanlarında can vericesine vazife başına atılan bu kahramanın elini sıktım. İçimde ona karşı derin bir hürmet, bir İstanbul çocuğu ruhu ile derin bir hürmet, derin bir şükran olduğu halde yanından ayrıldım. (Şişli, 28 Mart 1334)

Feyzullah YENİTEFE
MAYIS '95 • Sayı 10

MUSTAFA KEMAL ve ÇANAKKALE

Bir destana benziyor senin bugünkü halin,
Okurken duyuyorum sesini ihtilalin.
Öğün, ey Çanakkale ilk görüştüğü yersin.

Faruk Nafiz ÇAMLIBEL

Arıburnu'na yapılan çıkartma, hem müttefikler için, hem de Türkler için şaşırtıcı olmuştu. İngiliz kurmayı bu yörede çıkılacak yeri Kabatepe kumsalı olarak tespit etmişti. Gerçekten de en uygun yer burasıydı. Böyle olduğu için de Türk savunmasının tertibi buna göre alınmıştı.

Fakat, Anzakları çıkaracak gemiler, bilmedikleri bir akıntı ile bir mil kadar kuzeye kaymış, karanlıkta bu sapma farkedilmemişti. Çıkarma gemileri Arıburnu çıkıntısının güneyindeki küçük bir koya yanaşmıştı. Bugün o koya Anzak Koyu denmesinin sebebi budur. Bu koyun kıyısında birden dik yamaçlar yükseliyordu. Oysa Kabatepe'deki kumsal içerilere kadar birkaç yüz metre dümdüz uzanıyordu.

Arıburnu'na çıkan Anzakları çok küçük bir gözcü grup karşıladı. Bu grup, düşmanı kurşun yağmuruna tuttu ve pek çok kayıp verdirirdi. Anzaklar dik yamaca tırmanırken

düşüp kolunu bacağına kırıyor, kurşun gelen tarafa gitmemek için sağa sola açılıp uzaklaşıyor, tepeyi tırmanıp ilerlemeye kalkanlar ise asıl birlikten koparak kayboluyorlardı.

Gözcü Türk erlerinin sayısı pek az olduğu için, geçen saatler içinde düşmanın içeriye doğru ilerlemesi durdurulamamıştı. Fakat gözcüler durumu Tümen kumandanlığına gecikerek de olsa bildirmişlerdi.

Bölgenin savunmasını yapacak 19ncü Tümenin Komutanı Mustafa Kemal Bey (Atatürk) idi. Mustafa Kemal çıkarmayı, 9ncü Fırka'dan alınan bir haberle öğrendi. Bu durum karşısında ordudan emir beklemeden hareket etmesi gerekiyordu. Derhal 19ncü Tümen'e hazırlık emrini verdi. Bir süvari bölüğünü de Kocaçimen yönünde ileri sürdü. Saat 08.10'da bir dağ bataryası ve Sıhhiye Bölüğü ile beraber bizzat Kocaçimen'e yürüdü. Aynı zamanda durumu 3ncü Kolordu Komutanı Esat Paşa'ya bildirdi.

Mustafa Kemal Kocaçimen tepesine çıktığı zaman bir şey göremedi ve Conkbayırı'na doğru ilerledi. İşte o zaman, kıyıyı gözetlemekle görevli Türk erlerinin düzensiz bir şekilde çekildiklerini, 27nci Alaya mensup bir bölüğün de yine geriye çekilmekte olduğunu gördü. Bölük ve gözcü erler, bütün cephanelerini kullandıktan sonra, bugün ateşle ilerleyen çok sayıdaki düşman karşısında çekilmekten başka çare bulamamışlardı.

Mustafa Kemal, bir anda haritaya ve etrafına göz attı. Derhal çekilen birliğin önüne geçti ve:

– Ne kaçıyorsunuz? dedi.

Erler, düşmanın 261 rakımlı tepeye geldiğini ve cephaneleri kalmadığı için geri döndüklerini söylediler.

– Cephaneniz yoksa süngünüz var! dedi Mustafa Ke-

mal. Bölüğü hemen düzene sokarak süngü taktırdı ve sonra "Yere yat!" emrini verdi.

Düşman, çekilmekte olan askerlerin birden durup yatmalarını karşısında durakladı. Onlarda yere yattı. Böylece, Mustafa Kemal'in istediği zaman kazanılmış oldu. Az sonra 57nci Alay yetişerek ateş hattına girdi.

Mustafa Kemal, yarımada'nın stratejik bakımından en önemli noktalarının Conkbayırı ve Sarıbayır Tepesi olduğunu görüp anlamıştı. Bunu Liman Von Sanders de, diğer komutanlar da farkedememişlerdi. Düşman bu tepeleri tutabildiği takdirde, 20 km. çapındaki çepeçevre bir alanı top menzili içinde tutabilecek, boğazın en dar yerine hakim bir noktada bulunacak, uzak mesafelere kadar görerek ateş edebilecekti. Ne pahasına olursa olsun, bu tepelere düşmanın ulaşmaması gerekiyordu. Zaten Çanakkale Savaşı'nda daha sonra bütün uzmanların da kabul ettiği gibi, önemli olan ne asker sayısı, ne top sayısı, ne de donanma idi. Önemli olan tepeleri tutmaktı. Tepeleri tutan taraf ise savaşa hakim olacaktı.

57nci Alay ateş hattına girince Mustafa Kemal, erlerin hücumu hazır ve azimli olduğunu gördü ve askerlere şu emri verdi :

– Size taarruz emretmiyorum, ölmeyi emrediyorum. Biz ölünceye kadar geçecek zaman içinde yerimizi başka kuvvetlerimiz ve komutanlarımız alacaktır!

Emri alan birlik, düşmanın üzerine azimle atıldı. Güneyde, 27nci Alay da çıkarma istikametinde hücumu geçmiş bulunuyordu. Böylece, karaya çıkan Anzak Kolordusu güneyden 27nci Alayla, Conkbayırı'nda 57nci Alayla karşılaşmış oldu.

Günün tam ortasında Mustafa Kemal'e 9ncu Tümen-

den bir haber geldi. Bunda özetle şöyle deniyordu: Düşman, Kumtepe ve Seddülbahir'de çıkarmaya başladı. Tümen, emrindeki 25nci Alay ile Seddülbahir'e hareket etti. Kumtepe'de kuvvetimiz bulunmamaktadır. Bu hususun dikkate alınması ...

Mustafa Kemal, bu haberi alınca, müttefiklerin Seddülbahir'e de çıkarma yaptıklarını öğrenmiş oluyordu. Bu durumda gerideki alayları Kumtepe bölgesine sevk etmeye karar verdi. Kendisi de alayların başına geçmek üzere Maltepe'de 3ncü Kolordu Komutanı Esat Paşa ile buluştu. Ondan Kumtepe'ye çıkarma haberinin doğru olmadığını öğrendi ve tümeni ile Conkbayırı bölgesindeki görevine devam etmesi emrini aldı.

Mustafa Kemal, emrindeki alayları Arburnu'na sevk ederek hücum üstüne hücum yaptı ve düşmanı ilerlediği yerden püskürterek kıyıya kadar sürdü. Böylece, yarımada'nın en stratejik noktası ve düşmanın ilk hedefi olan Kocaçimentepe kurtarıldı.

Mustafa Kemal'in, Anzaklar ilerlerken geri çekilen Türk bölüğünü durdurarak düzene sokması ve sonra da süngü hücumları ile düşmanı püskürtmesi hususunda, ünlü tarihçi Alan Moorehead, "Gelibolu" adlı eserinde şöyle diyor. "...O genç Türk subayının o anda, o noktada bulunması, müttefikler için kaderin en korkunç darbesi oldu. O olmasaydı Avustralyalılar ve Yeni Zelandalılar o sabah Conkbayırı'nı ele geçirecek ve savaş lehimize sonuçlanacaktı."

Osman AKMAN
MART '94 • Sayı 4

YIL 1919

Yıl 1919,
Mayısın on dokuzu,
Kızaran ufuklardan kaldırıyor başını
Yeryüzüne can veren
Cana heyecan veren
Al yüzlü doğan güneş!
Takanın burnu nasıl Karadeniz'i yırtar
Siz de bir anda öyle yırtınız uykunuzu,
Uyanın Samsunlular!
Kurutacak gözlerde umutsuzluk yaşını
Al yüzlü doğan güneş!
Bugün Çaltı Burnu'ndan
Gülerek doğan güneş!

4 Mart 1919'da Padişah, Ferit Paşa'yı sadrazam yaptı. İstanbul'da artık hiç bir şey yapılamazdı. İstanbul'da kalmak mümkün değildi. Hem yarın kim bilir ne olabilir? İşte bu hava içindeydi ki, yaşadığı bir sahne her şeyi tamamladı. Onun İstanbul'daki günlerinde bir karar ve dönüm noktası oldu:

Rauf Bey'le ikinci katta, perdeleri daima inik odada oturuyorlardı. Yaver Cevat Abbas birden odaya girdi. Bir İtalyan asker kolunun kapıya dayandığını, hatta eve girdiklerini haber verdi. Zaten karışık giden işler içinde sınırları gergindi. Birden parladı:

– Ne demek? Ne ister bu?.. Çağır bana onların başını!

Mütareke devrinin o pis yerli tercüman tiplerinden bir Ermeniye peşine takan İtalyan Karabiniyer devriye kumandanı, yarı küstah, yarı ürkek odanın kapısında göründü:

– Kolonel...

– Ne koloneli be! Ben generalim!

Yerinden fırlayan Mustafa Kemal'in bu, öyle bir gürle-yişiydi ki, o pis tercüman ayağını kapıdan dışarı atarak, ne yapacağını, ne diyeceğini şaşırان devriye kumandanının gölgesine sığınmaya çalışıyordu. Arkasındaki yaverin bir eli tabanca cebindeydi. Onun bu kararlı heybeti önünde bir görev yapmaya mı geldiğini, yoksa bir tuzağa mı düşürüldüğünü tayin edemeyen İtalyan devriye kumandanı da geri çekildi. Mustafa Kemal yeniden gürledi:

– Gidin buradan! Çıkın! Ben Kont Sforza ile konuşurum...

Kont Sforza İtalyan sefiriydi. İtalyan devriyesi komutanı, bu hakim, kendisinden emin ve kumanda etmeye alışmış insanın karşısında sarsıldı. Ürkek hareketlerle selam verip döndü, ve kapıdaki askerlerini toplayıp gitti.

Devriyeler gittikten sonra Rauf Bey'le biraz oturdular. Kahveler sessizlik içinde içildi. Bu üçüncü baskındı. Bir İtalyan ve bir de İngiliz baskını Akaretler'deki evde. Bir de Şişli'de. Ama yarın?.. Fakat niçin yarın? Belki şimdi, belki bu gece...

Evinin kapıları her an bir uğursuzluk çanı gibi çalınabilir. Harbiye nezareti ise nihayet yapa yapa, onun yaverinin otomobil hakkının alınmasını, tahsisatının kesilmesini emretmişti.

Yarın belki de tekrarlanıp bütün yolları kapayabilecek bir sonuçla bitmesi mümkün olan o baskından sonra bütün gece Mustafa Kemal, mesut bir buhranın bütün boğuşmalarını yaşadı. Ümitler, ümitsizlikler, imkanlar, imkansızlıklar, kendine inanışlar ve inancımı kaybedişler, hulâsa cehennemî bir labirentin boğucu çıkmazlarında bir yol, bir ışık bulmak için bütün mihnetleri, bütün imtihanları safha safha yaşadı. Kendisinin hem zaaflarını, hem soy hammaddelerini ortaya koydu. Kendi kendini kan ter içinde yoğurdu ve sonunda kendini buldu.

Bu Mustafa Kemal, artık çünkü Mustafa Kemal değildir. O, son kozunu bile hesapla oynayan bir adamdır. Bir tesadüf adamı değildir ve bütün varlığını bir meçhule hiçbir zaman rest çekmez...

Mustafa Kemal'in Anadolu'ya 2nci Ordu Müfettişi olarak (Mustafa Kemal'in resmi sicil özetinde bu yeni vazifesi 3ncü Ordu müfettişliği ve tayin tarihi 2 Mayıs 1919 olarak gösterilir.) gidebilmesinin bir hikayesi vardır. Öyle olmuştur ki bu imkanı ve şansını ona, iktidardaki Hürriyet ve İtilaf kabinesinin en sözü geçen nazırlarından biri ile bizzat Sadrazam Ferit Paşa hazırlamıştır.

1919'da, Samsun ve havalisindeki anarşi veya asayiş bozukluğu bahsinde gerçekler çatışıyordu. Bize göre, oralandaki yerli Rumlar, İngiliz ve Fransızların gölgesinde Yunan gemilerinin İstanbul sularına gelmelerinden, Karadeniz kıyılarında gösterişli dolaşmalarından cüret olarak müdafaasız Türk halkına saldırmışlardı. Halbuki

Yunanlılar ve işgal kuvvetlerine göre ise, Türkler Karadeniz kıyılarında, bilhassa Samsun ve havalisinde Rum-lara saldırıyorlardı.

1919 Nisan'ında işgal kuvvetleri komutanları, işte bu sebeble hükümete bir nota vererek bu saldırıların önlenmesini istediler. Olmadığı takdirde, o havalinin işgal olunacağını açıkladılar. Herşey, bütün hazırlıklar, bu vesile ile bu bölgenin işgal olunacağını gösteriyordu. Halbuki saldırılan, tedirgin edilen, baskınlarla öldürülenler Rumlar değil, Türklerdi. Fakat bunu o zamanki hükümet ifade etmekten bile acizdi.

İşgal kuvvetleri, hükümete Samsun ve havalisindeki asayiş meseleleri için baskılarını yapmış ve işgal tehdidinde bulunmuşlardır. Sadrazam zor durumdadır. Dahiliye Nazırını çağırır ve ondan düşündüğü tedbiri sorar. Dahiliye Nazırı Mehmet Ali Bey:

"Bu iş burada Babıali'de yoluna konamaz. Asayişin bozulduğu bölgeye bu davanın hakkından gelebilecek tecrübeli bir şahsiyeti, geniş yetkilerle göndermek lazımdır. Mevcut kumandanlar arasında bu vasıfları haiz olarak hatırıma gelen Mustafa Kemal Paşa'dır" cevabını verir.

Ferit Paşa karar vermiştir. İsteyerek veya istemeyerek, Mustafa Kemal'in 3ncü Ordu müfettişliğine tayini iradesini Padişah'tan almıştır. Mustafa Kemal'e, hem koruyucu bir ünvanla, hem de sınırları pek belirli olmasa da, geniş bir yetki ile Anadolu'nun yolu açılmıştır...

Mustafa Kemal, bu işin bittiği ve vazife talimatını aldığı zaman duyduğu heyecanı bütün açıklığıyla anlatır:

"Ne alâ şey. Talih bana öyle müsait şartlar hazırlamıştı ki, kendimi onların kucağında hissettiğim zaman ne ka-

dar bahtiyarlık duyduğumu tarif edemem. Nezaretten çıkarken, heyecanımdan dudaklarımı ısırığımı hatırlıyorum. Kafes açılmış, önümde geniş bir âlem vardı. Kanatlarını çırparak uçmaya hazırlanan bir kuş gibiydim..."

Ama Mustafa Kemal için asıl olan, kendisini İstanbul'dan Samsun'a çıkaracak köprüyü kurmaktır. Ondan sonrası kendi bileceği iştir. O günü anlatırken şöyle der:

"Ben zaten şu veya bu suretle Anadolu'ya geçme fırsatı arıyordum. Mademki onlar teklif ettiler, fırsattan mümkün olduğu kadar istifade etmeliydim."

Müfettişlik talimatnamesiyle Mustafa Kemal'in emrine, askeri harekât için, iki tümenli olan 3ncü ve dört tümenli olan 15nci Kolordular (Kazım Karabekir Paşa'nın kolordusu) veriliyor, müfettişlik mıntıkası Trabzon, Erzurum, Sivas, Van vilayetleriyle, Erzincan ve Canik (Samsun) müstakil sancaklarını içine alıyordu. Diyarbakır, Bitlis, Elazığ, Ankara, Kastamonu vilayetleriyle oradaki kolordu kumandanlıkları da, görev sırasında müfettişliği dikkate alacaklardı.

Yetkiler, Mustafa Kemal'in evvelce düşünebildiğinden de çoktu. Bu talimatname, kabinenin 18 Mayıs 1919 tarihli toplantısında onaylanmıştır.

Mustafa Kemal, Şişli'deki evde son gecesini annesi ve kızkardeşi ile geçirir. Akşam yemeğini beraber yerler. Bunun için de annesinin odasında, bir yer sofrası serilir. Etrafına otururlar. Tıpkı Selânik'teki gibi... Bugün müze olan bu evi eğer gezerseniz, size bu yer sofrasının kurulduğu odayı gösterirler. Aralarında konuşmaları, görünürde şakrak, gürültülü, hatta çocukçadır. Ama aslında herbiri kendi içine kapalıdır. Kendi sıkıntılarını yaşar. Nihayet, ertesi gün artık denizdedir.

Karadeniz yolculuğu tatsız, hatta endişeli geçer. Bandırma isminde hantal, döküntü bir vapur, Mustafa Kemal'le karargah heyetini yola çıkarır.

Karargâh heyetinde şu kişiler vardır: Kurmay Başkanı Kurmay Albay Kâzım (General Kâzım Dirik), Kurmay Binbaşı Hüsrev (Gerede, mebus ve büyükelçi), Arif (Albay, İzmir suikastı olayında idam edilmiştir), Dr. İbrahim Tali (mebus), Dr. Refik (Saydam, mebus, vekil, başvekil); yaverler: Cevat Abbas (mebus) ve Muzaffer, kalem heyeti, Sivas'taki Kolordu Kumandanlığına atanan Albay Refet (Paşa Bele) aynı vazifede idi.

Vapurun son sürati 7 mildir. Makinalar laçkadır. Deniz ise çok fırtınalıdır. Vapurun hareketinden önce Rauf Bey Mustafa Kemal'e gizlice, yola çıkmamasını ve vapurun yolda işgal kuvvetlerine mensup bir torpido tarafından takip edileceğini, çevirileceğini haber verir. Ama Mustafa Kemal'in kaptana emri şudur:

–Derhal ve bütün süratinle denize açıl!..

16 Mayıs 1919 günü öğle sıralarında vapurun kontrolü tamamlanmıştır. Hemen yola çıkılır. Boğazın Karadeniz ağzından itibaren köhne Bandırma vapuru kaderini dalgaların eline bırakır.

Fakat önemli olan dalgalar değildir. Bütün gözler ufuklardadır. Nereden baskın gelecek diye. Mustafa Kemal'in kaptana verdiği emir şudur:

– Sahile yakın bir rota çiz ve hep buna göre vapuru yürüt!..

Tehlike görünür görünmez vapuru karaya oturtması ve kendilerini kıyıya çıkartması lazımdır. Fakat "27 yıllık kaptan" ve babacan bir insan olan İsmail Hakkı Dursun'un önemsiz bir kusuru, köhne Bandırma vapurunun

da küçük bir eksiği vardır: Kaptan bu suları tanımaz, vapurun da pusulası bozuktur!

Yolculuğun daha ilk saatlerinde Mustafa Kemal'den başka bütün yolcuları deniz tutar. Herkes kamarasına çekilir. Mustafa Kemal'e gelince, o bir köşeye oturmuş, bir bölmeye yaslanmıştı. Düşüncelidir ve gözleri daima ufuklardadır. Geminin rotasını tayin işi de fiilen ona kalmış gibidir. Kaptan sadece söyleneni yapar.

Kaptan İsmail Hakkı Dursun, bu yolculuğa ait hatıralarını, kendi hoş kelimeleriyle şöyle anlatır:

"Paşa bir köşeye dayanmış oturmakta ve kendilerinde fitri bir haslet olan karikulbeşer metanet-i kalbiyelerinin esas olarak bilafütür ve daimi bir tefekkür içinde bulunmakta idiler".

Nihayet İnebolu geçilir. Sonra Sinop limanına varılır. Bu vapur, bu sürat ve tehlike ihtimalleri karşısında, Sinop'tan öteye kara yolundan gitmek çaresi araştırılır. Fakat Sinop'ta alınan cevap şudur:

– Ne yol var, ne de vasıta...

O zaman kararı şu olur:

– Çocuklar, daha bir gecelik tehlike var. Onu da atlatabiliriz...

Vapura dönülür. Yola çıkılır. Gece sıkıntılı geçer. Ertesi gün şafak sökerken Bandırma vapuru Samsun'a varmıştır.

Bir gemi yanaştı Samsun'a sabaha karşı

Selam durdu kayığı, çaparı, takası,

Selam durdu tayfası.

Bir duman tüterdi bu geminin bacasından, bir duman

Duman değil bu!

Memleketin uçup giden kaygılarıydı.
Samsun limanına bu gemiden atılan
Demir değil
Sarılan anayurda
Kemal Paşa'nın kollarıydı.

Mustafa Kemal bu varışı, büyük nutkunda şöyle anlatır:

"1919 yılı Mayısın 19ncu günü Samsun'a çıktım. Genel durum ve görünüş:

Osmanlı Devleti'nin içinde bulunduğu topluluk, genel savaşta yenilmiş, Osmanlı ordusu her yanda zedelenmiş, koşulları ağır bir "Ateşkes Anlaşması" imzalanmış. Büyük savaşın uzun yılları boyunca, yorgun ve yoksul bir durumda kalmıştır.

Ordunun elinden silahları alınmış, alınmakta.. İtilaf Devletleri, ateşkes anlaşması hükümlerine uymaya gerek görmüyorlar. Birer uydurma nedenle, itilaf donanmaları ve askerleri İstanbul'a, Adana iline Fransızlar, Urfa, Maraş ve Antep'e İngilizler girmişler. Antalya ile Konya'da İngiliz askerleri bulunuyor. Her yanda yabancı devletlerin subay ve görevlileri ve özel adamları çalışmakta. Daha sonra sözüme başlangıç olarak aldığımız tarihten dört gün önce, 15 Mayıs 1919'da İtilaf Devletleri'nin uygun bulmasıyla Yunan ordusu İzmir'e çıkarılıyor.

Bundan başka yurdun dört bucağında Hristiyan azınlıklar, gizli-açık özel istek ve amaçlarının elde edilmesi ve devletin bir an önce çökmesi için çalışıp duruyorlar."

Mustafa Kemal'in yeni hayatı, yeni âlemi, onun 1919 Mayısının 19ncu günü Samsun kıyısında Anadolu karasına ayak basmasıyla başlar. Yani onun zuhurunun, hem

kendi kaderine, hem milletimizin tarihine, hem çağımızın akışına yön ve şekil veren safhası o gün, orada başlamıştır. Tek adam işte ondan sonra ve çıktığı bu yeni yolculukta zuhur edecektir...

Şeref BAYER
Top. Kd. Yzb.

HAZİRAN '94 • Sayı 5

KAYNAKLAR :

AYDEMİR, Şevket Süreyya, Tek Adam

ATATÜRK, Nutuk (1. cilt)

EROZAN, Celal Sahir, O Geliyor (şiir)

KÜLEBİ, Cahit, Bir Gemi Yanaştı Samsun'a (şiir)

M. KEMAL PAŞA BÜYÜK ZAFERİ MEHMETÇİĞE MÂL EDİYOR

Ileri Muharriri Celâl Nuri'ye İzmir'de verilen beyanat şöyledir:

-Paşa, bu zaferi havsalam ihata etmiyor. Ver elini öpeyim... Karşımda asr-ı hazıranın (çağın) en büyük sahib-i seyfi (kılıç sahibi) duruyor. Zafer-i nihal (son zafer) kendisini her vakitten ziyade besûs (şen) etmiş. Paşa, bundan sonra her türlü âmâl-ı milliyemize (ulusal hedefe) hem de pek yakında nail olacağımıza kaniyim. Başkumandan, âzamımız zaferin süratine hayran.

-Ne dersiniz? Piyadeler ve süvariler İzmir'e beraber dahil oldular. Bu ne tayy-i mekân (süratle yer değiştirme) mucizesi?

Paşa söylüyor:

-Asker dinlemiyor ve İzmir'de istirahat ederiz mukabelesiyle cenk ediyorlar!..

İyice anladım ki M. Kemal Paşa, bu harabede yeni bir usul-ü harp ihtiyar etmiş ve herkesi şaşkırtmıştır.

Bu taarruz ve tecavüzde ittihaz edilen mektumiyet (gizlilik) bir şaheserdir. Bu kararı kumandanlar bile bil-

miyorlardı. bunun yalnız üç-beş mahremi vardır. İşte o kadar...

Paşa söylüyor :

- Artık Yunan ordusu namına hiçbir şey mevcut değildir. Hatta Yunan Devleti bile yoktur. Rumeli'deki bir iki fırkadan maada (başka) Yunan'ın hiçbir kuvveti kalmamıştır.

Tevâzu ve mahviyet derecesini ifrata (aşırılık) götüren Paşa, zaferin amili olmak üzere mukaddes ve mübeccel (yüce) Mehmetçigimizi gösteriyor.

Mustafa Kemal Paşa'nın Sakarya Meydan Muharebesi sırasında geçirdiği kaza:

Gazi Paşa, Sakarya Muharebesi esnasında, maiyetinde Fevzi Paşa, Halit Paşa ve diğer zabitlerle yaverleri olduğu halde müdafaa hattının tespiti için Yıldıztepe'den intikalle Katrancı'ya geldiği zaman, araziye tetkik esnasında ata binerken hafif bir baş dönmesiyle yere düşmüştür. O sıralarda etrafındakiler telaşlanmışlar, civardaki doktorları celbetmişlerdir. Doktorlar Paşa'yı muayene ettikleri zaman "bir adele ezikliği..." demişlerdi. Fakat Paşa'nın ıstırapı gittikçe artmış ve Ankara'ya gelmek mecburiyetinde kalmıştı. O zaman Ankara'da bulunan operatör Mim Kemal ve Murat Beyler tarafından yapılan muayenede adele ezikliği değil, bilâkis kaburga kemiklerinden birinin kırıldığı anlaşılınca derhal vücudu tespit edilmiş ve bütün muharebe esnasında vaziyet-i harbiyeyi hep o kırığın ıstırap ve sıkıntısı içinde idare etmişti.

MART '95 • Özel Sayı

KAYNAK :

İlginç Olaylar ve Anekdotlarla Atatürk, s. 34,43

CUMHURİYET

"Türk Milleti'nin tabiat ve şiarına en uygun olan idare, cumhuriyet idaresidir."

M. Kemal ATATÜRK

29 Ekim!.. Türkiye Cumhuriyeti'nin doğum günü... Bu gün, genç Türkiye Cumhuriyeti 72 yaşında. 72 yıl, insan için bir ömür demektir ama devletler için kısa bir zamandır. Hele bizim gibi binlerce yıllık tarihi olan bir millet için, bu süre pek de uzun olmasa gerek.

Neden Cumhuriyet? Yüzyıllarca kökleşmiş bir sistem vardı ve yapılacak reformlarla bu, iyi – kötü devam ettirilebilirdi. Ama ATATÜRK, Türk Milleti'ni tanıyor ve gelecekte dünyanın medeni milletleri arasına girmesini sağlayacak çizgiyi biliyordu. Bunu şu sözü ile ifade edi-

yor: "Tarih, bir milletin nelere istidadı olduğunu ve neler başarmaya muktedir bulunduğunu gösteren en doğru bir kılavuzdur. Bizim yolumuzu çizen, içinde yaşadığımız yurt, bağrından çıktığımız Türk Milleti ve bir de milletler tarihinin binbir facia ve ıstırap yapraklarından çıkarıldığımız neticelerdir. Biz Türkler, ruhen demokratik doğmuş bir milletiz."

O'na göre demokrasinin sağlayacağı en iyi ortam Cumhuriyet idaresidir ki "Cumhuriyet rejimi demek, demokrasi sistemi ile devlet şekli demektir." diyerek rejimi açıklamaktadır.

Cumhuriyete nasıl gelindi? Osmanlı Devleti, onaltıncı yüzyılın sonlarına kadar, iman gücü ile ateşlenen millî dinamizm ve üstün bir savaş tekniği ile dünyanın üç kıtasında hakim, kuvvetli ve ihtişamlı bir devlet haline gel-

miştir. Ne var ki, dış görünüşte bu gösterişe rağmen geri kalışımızın tohumları da bu devirde atılmıştır. Çünkü, dünya yeni bir ekonomik düzene giriyor, yeni bir zihniyet doğuruyordu. Osmanlı İmparatorluğu ise bu gelişmeye ayak uyduramamıştı. Geri kalışımızın ve sonra yenilikler yapmaya mecbur oluşumuzun derindeki sebebi budur.⁽¹⁾

Osmanlı İmparatorluğu sömürgecilik hareketine katılmamış, sadece fetih peşinde koşmuştu. İmparatorluğun ana unsuru olan Türkler, mal ve canları ile fethin yükünü taşıyor ve gittikçe fakirleşiyordu. İmparatorluk, altını bol bir Avrupa karşısında kalmıştı. Bu, ahlâkta ve idarede düşmeye yol açıyordu. Kanunî'nin çağdaşı Fuzulî "Şikayetname" sinde bu düşüşü ne kadar canlı ifade eder: "Selam verdim, rüşvet değildir deyu almadılar."⁽²⁾ Artık ganimet yoktu, devlet sistemi çökmüştü. Savaşlarda sürekli toprak ve insan kaybediliyordu. Osmanlı Devleti, Avrupa gözünde "Hasta Adam" haline gelmişti. Halk arasında huzursuzluk gün geçtikçe tırmanıyor, özellikle aydınlar devlet düzenini eleştiriyorlardı. Zorluklara rağmen I. ve II. Meşrûtiyet ilan edilmişti. Sonuçta halk, "meclis", "halk", "hürriyet" gibi kavramlarla tanışmıştı. Ama tüm bu çabalar, daha ziyade zaruretlerin ve dış aktörlerin etkisi altında batılılaşmaya zorlanan memleketimiz ile batıyı uzlaştırma gayretinin sonucudur.⁽³⁾

Balkan Savaşları ve Birinci Dünya Harbi, zaten sıkıntıda olan ülkeyi "yokluklar ülkesi" haline getirmiştir. Yeni sayılan Osmanlı Devleti teslim olmuş ve İtilaf devletleri, Batı'nın yüzyıllarca uygulamayı amaçladığı "Şark Meselesi" çerçevesinde devlete Anadolu'da dahi yaşama hakkı tanımayacak planı işletmeye başlamışlardır. Son

sahne Sevr Barış Antlaşması ile bitmek üzere idi. Ama Anadolu içten içe kaynıyordu. Yurdun her tarafında önceleri bölgesel sonra gittikçe birleşen teşkilatlı bir hareket başlamıştı. Türk Milleti uyanıyordu.

Zaferler kazanılmıştı. Ankara'da, Lozan'dan sonra "savaş bitti" diyorlardı. Oysa savaş bitmiş değildi. Aslında Atatürk'ün yaptığı iş, bütün siyasal yankılara rağmen bir askerî; planlama, örgütleme, ani karar verme ve harekete geçme konusunda ustalaşmış bir adamın işi idi. Şimdi yapacağı iş için daha fazla şey gerekiyordu. Bir inkılâpçı liderin, bir devlet adamının vasıfları... Yurdunu kurtardıktan sonra amacı, yeni bir yurt yaratmak olacaktı. Türk toplumunu kökünden değiştirmek istiyordu. Şeriata dayanan ortaçağ yapısı bir toplum sistemini süpürüp atarak yerine batı uygarlığına dayanan, yeni ve modern bir düzen getirmek.⁽⁴⁾

Ama herşeyin zamanı vardı. Atatürk, olayları planlı ve programlı bir şekilde, zamanı gelince yapmayı prensip edinmiştir. İnkılâpların oturmasında zaman faktörünün büyük rolü olmuştur. Gerçekçi Atatürk, zamanı gelinceye kadar düşüncelerini, kendi deyimi ile "bir millî sır" olarak vicdanında saklamasını bilmiş⁽⁵⁾ ve çıkan fırsatları değerlendirerek veya fırsatlar yaratarak eserini meydana getirmiştir.

Kurtuluş Savaşı kazanılmış ve anlaşmalar ile Türk Devleti, dünya tarafından resmen tanınmıştır. TBMM'nin çalışmaları çerçevesinde devletin işleyişi tamamen bir Cumhuriyeti andırmaktadır. Yapılacak iş; yeni doğan çocuğa ad konulmasından ibarettir. Atatürk (8 Temmuz 1919'da Mazhar Müfit Kansu'ya da söylediği gibi) "Cumhuriyet" adını yıllar önce hazırlamıştır. Lozan son-

rası Ankara başkent olur. Ekim 1923'ün sonlarında mecliste karar verme mekanizmasında tıkanıklık meydana gelmiş ve hükümet istifa etmiştir. Artık son hamlenin zamanı gelmiştir. 28 Ekim gecesi yapılan toplantı ve anayasının bazı maddelerinde değişiklik tasarılarının hazırlanması, ertesi gün 29 Ekim 1923'de mecliste alkışlar içerisinde Cumhuriyetin ilanı...

Türk inkılâbı devam etmektedir. Millî, demokratik, akılcı ve lâik, tek kelime ile çağdaş bir dünya görüşünü memlekete yerleştirmek, devletin, bütün kurumlarını bu görüşte yeniden düzenlemek, Türk inkılâbının temel ilkesidir. Milleti sadece kurtarma değil aynı zamanda ona ebedi ve özgür yaşama, fikirsel ve ruhsal yeteneklerini son sınırına kadar geliştirme olanağı sağlama uğrunda milletçe yapılmış bu ilerici hareketin önderi, Kemal ATATÜRK'tür.⁽⁶⁾

Atatürk'ün önderliğinde ulaşılan nokta, birçok engellerin geçilmesini gerektirmiştir. Önce yokluklar içindeki bir milleti kendinize inandıracaksınız, onları tek bir yumruk gibi birleştireceksiniz, ardından kanlı mücadeleler, binlerce şehit verilerek kazanılan zaferler... Ve işin en zor kısmı; insanların kafalarındaki tabuların yıkılması, onları hapseden zincirlerin kırılması... Ama hepsi başarılmıştır.

Türkiye gibi jeopolitik açıdan son derece önemli bir ülkenin istikrarı bölgede çıkarları olan güçlerce istenmeyen bir durumdur. İstikrarlı, gelişen bir Türkiye (her ne kadar "Yurtta Sulh, Cihanda Sulh" ilkesi ile yaklaşılsa da) onlar için tehdit unsurudur. Geçmişte ve günümüzde meydana gelen olaylar bunun şahididir. Bunların bilincinde olarak her 29 Ekim bize ayrı bir dinamizm ve ka-

rarlılık katmalıdır. Türkiye Cumhuriyeti gelecekte daha güzel günlere gebedir. Nice mutlu yıllara "Türkiye".

İlksen GÖRKEM
KASIM '95 • Sayı 12

- (1) IRMAK, Sadi, ATATÜRK (194)
- (2) IRMAK, Sadi, AGE (194)
- (3) IRMAK, Sadi, Cumhuriyet (17.11.1967)
- (4) Lord KINROSS, ATATÜRK (576)
- (5) ATATÜRK, M. Kemal, Nutuk
- (6) IRMAK, Sadi, AGE (201)

"BİR ŞAHSIN, YAŞADIKÇA MEMNUN VE
MUTLU OLMASI İÇİN LÂZİM GELEN ŞEY,
KENDİSİ İÇİN DEĞİL, KENDİSİNDEN
SONRA GELECEKLER İÇİN
ÇALIŞMAKTIR."

M. Kemal ATATÜRK

CUMHURİYETİN İLANI

Mustafa Kemal Paşa, 23 Nisan 1920'de Ankara'da Büyük Millet Meclisi'ni toplamadan önce, kendisine telgrafla sorduğum soruya cevap olarak, bana şifreli bir telgrafla, kurulacak meclisin bir Müessesan (Kurucu) Meclisi olacağını, fakat bunu şimdiden açıklamayacağını bildirmiş, Meclis'e Karesi bölgesinden mebus seçilmemi istemişti. Mustafa Kemal Sofya'ya ataşemiliter olarak giderken bana İstanbul'da, Türkiye için düşündüğü en uygun idare şeklinin bir Cumhuriyet olacağını söylemişti. Diyordu ki "Enver Paşa'nın istikameti bellidir, bu Napolyon sistemidir. Akrabalarını kilit mevkilere getiriyor, hanedanın içine nüfus etmeye çalışıyor. Böylece adeta münfesih hale gelmiş olan Osmanlı Hanedanı'na kendi istediği şekilde istikamet verecek. Bu hanedandan memlekete hayır yoktur. Diktatörlük, milletleri mesut ve müreffeh kılmaz. Devletin esasını Cumhuriyet prensiplerine göre hazırlamak lazımdır." İşte bu nedenle kendisine kurulacak meclisin bir Müessesan Meclisi olup olmayacağını sormuştum.

Millet Meclisi'nin kurulduğu günlerde Balıkesir bölgesinde Yunanlılarla çarpışmalar sürdüğünden ve ben bura-

daki kuvvetlerin kumandanı olduğumdan, mebus seçilsem bile cepheden ayrılamayacaktım. Musafa Kemal Paşa'nın zihninde daha o günlerde cumhuriyet fikri doğmuştu. Diğer taraftan, İstanbul hükümetinin Lozan'a temsilci göndermeye teşebbüs etmesi üzerine çıkan tartışmalar sonucu Meclis, saltanat ile hilafetin ayrılmasına karar vermişti ki bu da cumhuriyete gidiş anlamını taşıyordu. Kemal Paşa gerekli eksikliklerin tamamlanması ve efkârın hazırlanması için yoğun çalışmalara girmişti ve bir fırsat kolluyordu.

Hükümette vekiller Meclis'te ayrı ayrı seçildiğinden, açılan Dahiliye Vekilliği'ne Sabit Bey ve Meclis ikinci Reisliği'ne Rauf Bey seçilmişlerdi. Sabit Bey, İttihat ve Terakki devrinin valilerindendi. Mustafa Kemal Paşa Millî Mücadele'nin İttihatçılara mal edilmemesine çok dikkat ederdi ve önem verirdi. O sıralarda İstanbul'da "İttihatçılar yeniden iktidara geliyorlar" diye propagandalar başlamıştı. Bu durumda Sabit Bey'in Dahiliye Vekilliği'ne gelmesini mahzurlu görüyordu. Fethi Bey vekillerin Meclis tarafından seçilmeleri nedeniyle, çok defa bağdaşamayacağı kimselerle işbirliği yapmak zorunda kaldığından da şikâyet ediyordu. Mustafa Kemal Paşa Sabit Bey'in seçimini uygun bulmadı. Meclis'te tartışmalar büyüdü. Fethi Bey hükümeti zor durumda kalarak istifa etti. Yeni hükümet bir türlü kurulamıyordu. Hoca mebuslar endişelenmeye başlamışlardı, "Canım, Sabit Bey için buhrana ne lüzum var. Sabit Bey'den vazgeçtik, kim isterse vekil olsun" diyorlardı.

28 Ekim günü Meclis'ten ayrılırken Mustafa Kemal Paşa bana "Kemalettin Sami Paşa ile Halit Paşa'yı al, Çankaya'ya gel" dedi. Gittiğimizde, İsmet Paşa, Fethi Bey,

Fuat (Bulca) ve Ruşen Eşref (Ünaydın) Beyleri orada bulduk. Mustafa Kemal Paşa hemen söze başlayarak "Yarın Cumhuriyet'i ilan edeceğiz. Beni fırka grubuna davet edin, bir konuşma yapacağım" dedi. Erken dağıldık ve ertesi gün Kemalettin Sami Paşa, bir taktir vererek gruba Mustafa Kemal'i davet ettirdi. Mustafa Kemal gelir gelmez gruptan bazı çalışmalar yapmak üzere bir saat müsaade istedi. Bu arada bazı mebuslarla görüşerek hazırlık yapmak istiyordu. Tekrar toplandıktan sonra kürsüye gelerek Anayasa'nın İnci Maddesi'nin sonuna, "Türkiye Devleti'nin şekli hükümeti Cumhuriyet'tir." fıkrasının ilavesini ve bazı yeni maddeleri teklif etti. Cumhuriyet'in lehine çok değerli konuşmalar yapıldı. Tarihçi bilim adamı Abdurrahman Şeref Bey, "Şimdiki idare tarzımız zaten Cumhuriyet'tir, fazla düşünmeyelim, doğmuş olan çocuğun adını şimdi koyalım" diyordu. Bazı mebuslar biraz acele edildiği görüşündeydiler. Gece saat 20.45'te konuşmalar tamamlandı. Cumhuriyet ilan edildi ve Mustafa Kemal ittifakla (158 oyla) birinci Cumhurbaşkanlığı'na seçildi. Hilâfetin kaldırılması konusu da görüşüldü, ancak bir karar alınmadı. Bazı mebuslar Mustafa Kemal Paşa'nın halifelik görevini de almasını teklif ettiler. Mustafa Kemal bunun gerçekleşmeyeceği üzerinde mantıklı cevaplar verdi ve bu görevi reddetti.

İlksen GÖRKEM - IV
KASIM '95 • Sayı 12

ATATÜRK THE NATIONALIST REFORMER

After the Grand National Assembly in Ankara abolished the sultanate in 1922 a large number of foreign countries were worried about the decision. Some groups were afraid of an uncertain future that the republican era might bring about.

The end of the old Empire, the birth of a new republic and the rejection of the Sevres Treaty upset the calculations of the foreign powers which had expectations upon the Anatolia.

Atatürk is known to be a superior leader and strategist, and the founder of modern Türkiye, having applied the logic and science in a very empirical manner to introduce the reforms. He based the republic and the people's government on the principle of national sovereignty. To begin with, the first political action was the creation in 1922 of the Grand National Assembly in Ankara. Following, Atatürk enshrined equality under the law, without differences of sex, community, social class. As an example, it is well known that Türkiye gave women the right to vote long before many western countries.

Atatürk undertook even more far-reaching reforms in the eyes of Westen observes; he transformed Turkiye into a secular state in which people were granted freedom of conscience the state; and the three powers, executive, legislative and judiciary were freed from religious constraints. This progressive frame of mind was quite remarkable considering that up to the Turkiye was the only Muslim country to attempt such profound transformations.

With the adoption of these major reforms came the rejection of behavior and dress, which, in the name of religion, restricted individual, familial, and social actions, and stood in the way of modernization and progress.

It should be noted that the history of modern Turkey is intricately linked with Atatürk's personal history, his frank determination, his unflinching resolution to free the Turkish people, to open up for them the road to knowledge, and to make them masters of their destinies.

Thus, the image of Atatürk became that of an exceptional being whose visionary approach and iron – will transformed Turkish traditional society and led it to the threshold of modernity.

The six principles of Kemalism, namely republicanism, nationalism, populism, statism, secularism, and the revolutionary principle, are also the six driving forces of radical thought. It should be born in mind that these principles are the foundation of both Kemalism and Radicalism. Clearly, they are based on the values of liberty, equality and fraternity.

Secularism was also a major theme for those who have never thought of it. To these principles close to radical

thought other values can be added; including the importance granted to education and schooling.

In brief, Atatürk is the symbol for all Turk, composed of the concepts of national sovereignty, revolutionarism and of the principles of peace, brotherhood, humanism, belief and creed. As is well known, he is an elite and superior statesman. The life necessitated by this synthesis is one conformant to his views and beliefs, to reason, science, technology and logic, by which tomorrow will be better than today.

Yıldırım ÇEVİK - Öğ. Kd. Ütğm.
MART '95 • Özel Sayı

İLKELERİMİZ

BÜYÜK ATATÜRK'ÜN ANISINA

Büyük Atatürk'ün anısına sonsuz bir sadakatla bağlı olan biz Harbiyeliler, kendimize rehber edindiğimiz geleceğimizi aydınlatan sözlerini, yine kendi kalemıyla hatırlatmak ve mevcut durumlara Büyük Atatürk'ün kalemıyla ışık tutmak istiyoruz:

CUMHURİYETÇİLİK

* Türk Milleti, halk idaresi olan cumhuriyetle idare olunur. (Afet İNAN – Medeni Bilgiler ve M. Kemal Atatürk'ün El Yazıları, sh. 352)

* Türk Milleti'nin yaradılışına ve karakterine uygun idare, cumhuriyet idaresidir. Bugünkü hükümetimiz, doğrudan doğruya milletin kendi kendine, yaptığı bir devlet teşkilatı ve hükümetidir ki, onun adı cumhuriyettir. Artık hükümet ve millet arasında geçmişteki ayrılık kalmamıştır. Yönetim halk, halk yönetim demektir. (Söylev ve Demeçler, c. III, sh. 75; c.II, sh. 230)

* Demokrasi prensibi, egemenliği kullanan araç ne olursa olsun, esas olarak milletin egemenliğine sahip olmasını ve sahip kalmasını gerektirir. Bizim bildiğimiz demokrasi siyasaldır. Onun hedefi, milletin idare edenler

üzerindeki kontrolü sayesinde siyasal özgürlük sağlamaktır. (Afet İNAN – M. Kemal Atatürk'ten Yazdıklarım, sh. 71-73)

MİLLİYETÇİLİK

* Türk Milliyetçiliği, bütün çağdaş milletlerle bir ahenkte yürümekle beraber, Türk toplumunun özel karakterini ve başlı başına bağımsız kimliğini korumayı esas sayar. Bu nedenle millî olmayan akımların memlekete girmesini ve yayılmasını istemez. (Ş. Süreyya AYDEMİR – Tek Adam, c. III, sh. 450)

* Biz doğrudan doğruya milliyetperveriz, Türk milliyetçisiyiz. Cumhuriyetimizin dayanağı Türk topluluğudur. Bu toplumun fertleri ne kadar Türk kültürü ile dolu olursa o topluma dayanan cumhuriyet de o kadar kuvvetli olur. (Afet İNAN – M. Kemal Atatürk'ten Yazdıklarım, sh. 88)

* Diyarbakırlı, Vanlı, Erzurumlu, Trabzonlu, İstanbullu, Trakyalı ve Makedonyalı, hep bir milletin evlatları, hep aynı cevherin damarlarıdır. (M. Kemal KOP – Atatürk Diyarbakır'da, sh. 4)

HALKÇILIK

* Halkçılık demek, devletin bütün kudret ve egemenliğinin halktan geldiğini, Türk camiası içinde, fert, aile ve sınıf ayrıcalığı bulunmadığını, kanun önünde herkesin eşit olduğunu ifade etmek demektir. Bu formül demokrasinin ifadesidir. (A. Rıza TÜREL – İzmir Barosu Dergisi, sayı 8, sh. 413)

* Türkiye Cumhuriyeti'ni kuran Türkiye halkına Türk Milleti denir. (Afet İNAN – Medeni Bilgiler ve M. Ke-

mal Atatürk'ün El Yazıları, sh. 351)

* Türkiye halkı ırkça, dince ve kültürece ortak, birbirlerine karşılıklı hürmet ve fedekârlık hisleriyle dolu, kaderleri ve menfaatleri müşterek olan sosyal bir toplumdur. (Söylev ve Demeçler, c.I, sh 211)

* Bence bizim milletimiz, birbirinden çok farklı çıkarları olan ve bu itibarla birbirleriyle mücadele halinde bulunagelen çeşitli sınıflara malik değildir. Mevcut sınıflar birbirinin tamamlayıcısı niteliğindedir. (Söylev ve Demeçler, C. II, sh. 82)

LAİKLİK

* Mensubu olmakla mütmain (tatmin) ve mes'ut olduğumuz İslâmiyet dinini yüzyıllardan beri alışılmış olduğu üzere bir politika aracı durumundan kurtarmak ve yüceltmenin kesin elzem olduğu gerçeğini gözlüyoruz. Kutsal ve tanrısal olan inanç ve vicdanî kanaatlarımızı, karışık ve döneke olan her türlü çıkar tutkusuna sahne olan politikacılardan ve politikanın bütün organlarından bir an evvel ve kesinlikle kurtarmak, milletin dünyevî ve uhrevî (ahiretle ilgili) saadetinin emrettiği bir zorunluluktur. (Söylev ve Demeçler, c.I, sh. 330)

* Din lüzumlu bir müessesedir. Dinsiz bir milletin devamına imkân yoktur. Yalnız şurası var ki din, Allah ile kul arasındaki bağlılıktır. Softa sınıfının din simsarlığına müsaade edilmemelidir. Dinden maddî menfaat temin edenler, iğrenç kimselerdir. İşte biz bu duruma karşıyız ve buna müsaade etmiyoruz. (Kılıç Ali, Atatürk'ün Hususiyetleri, sh. 116)

* Artık Türkiye, din ve şeriat oyunlarına sahne olmaktan çok yüksektir. Bu gibi oyuncular varsa kendilerine

başka taraflarda sahne arasınlar. (Söylev ve Demeçler, c. III, sh. 76)

DEVLETÇİLİK

* Bizim izlemeyi uygun gördüğümüz devletçilik prensibi, bütün üretim ve dağıtım araçlarını fertlerden alarak milleti büsbütün başka esaslar içinde düzenlemek amacını güden, özel ve kişisel ekonomik teşebbüse ve faaliyete meydan bırakmayan sosyalizm prensibine dayalı kolektivizm, komünizm gibi bir sistem değildir. Özet olarak bizim güttüğümüz "devletçilik", ferdî çalışma ve faaliyeti esas tutmakla beraber, mümkün olduğu kadar az zaman içinde milleti refaha, memleketi bayındırlığa erdirmek için milletin genel ve yüksek menfaatlerinin gerektiği işlerde özellikle ekonomik alanda, devleti fiilen ilgilendirmektir.

* Devletin siyasi ve düşünsel hususlarda olduğu gibi bazı iktisadi işlerde de düzenleyici rolü prensip olarak kabul edilmelidir. Buradaki güçlük, devlet ile ferdin karşılıklı faaliyet alanlarını ayırmaktır. Bir yandan devletin faaliyet sınırını çizmek ve dayanacağı kuralları tespit etmek, diğer yandan da vatandaşın ferdî teşebbüs ve faaliyet özgürlüğünü kısıtlamak, devleti yönetmekle yetkili kılınanların düşünüp tayin etmesi gereken bir meseledir.

* Prensip olarak devlet, ferdin yerine geçmelidir. Fakat, ferdin gelişmesi için genel şartları gözönünde bulundurmalıdır. Bir de ferdin kişisel faaliyeti, ekonomik gelişmenin esas kaynağı olarak kalmalıdır. Fertlerin gelişmesine engel olmamak, onların her bakımdan olduğu gibi özellikle ekonomik alandaki özgürlük ve teşebbüsleri önünde, devletin kendi faaliyetleri ile bir engel vücuda

getirmemesi, demokrasi prensibinin önemli esasıdır. O halde diyebiliriz ki, ferdi teşebbüs gelişmesinin bir engel karşısında kalmaya başladığı nokta, devlet faaliyetinin sınırını teşkil eder. Bu bakımdan genellikle belli zaman ve alanda sürekli özel nitelik gösteren ekonomik bir işi, devlet üzerine alabilir. (Afet İNAN – M. Kemal Atatürk'ten Yazdıklarım, sh. 66, 67)

İNKILÂPÇILIK

* Yaptığımız ve yapmakta olduğumuz inkılapların gayesi, Türkiye Cumhuriyeti halkını tamamen modern ve bütün anlam ve biçimi ile uygar bir toplum haline getirmektir. İnkılâbımızın asıl hedefi budur. Bu gerçeği kabul etmeyen zihniyetleri darmadağın etmek zorunludur.

Şimdiye kadar milletin beynini paslandıran, uyuşturan bu zihniyette bulunanlar olmuştur. Herhalde zihniyetlerde mevcut hurafeler tamamıyla kovulacaktır. Onlar çıkarılmadıkça beyinlere gerçeğin ışıklarını sokmak imkânsızdır. (Söylev ve Demeçler, c. II, sh. 214)

* Mesut inkılabımızın aleyhinde düşünce ve duygu taşıyanları aydınlatıp doğru yolu göstermek, aydınlara düşen millî görevlerin en önemlisi ve birincisidir. (Söylev ve Demeçler, c. II, sh. 69)

* Memleket davalarının ideolojisini, inkılaplarımız yönünden anlayacak, anlatacak, nesilden nesile yaşatacak kişi ve kurumları yaratmak lâzımdır. (Söylev ve Demeçler, c I, sh. 386)

Mustafa Kemal ATATÜRK – 1283

MART '95 • Özel Sayı

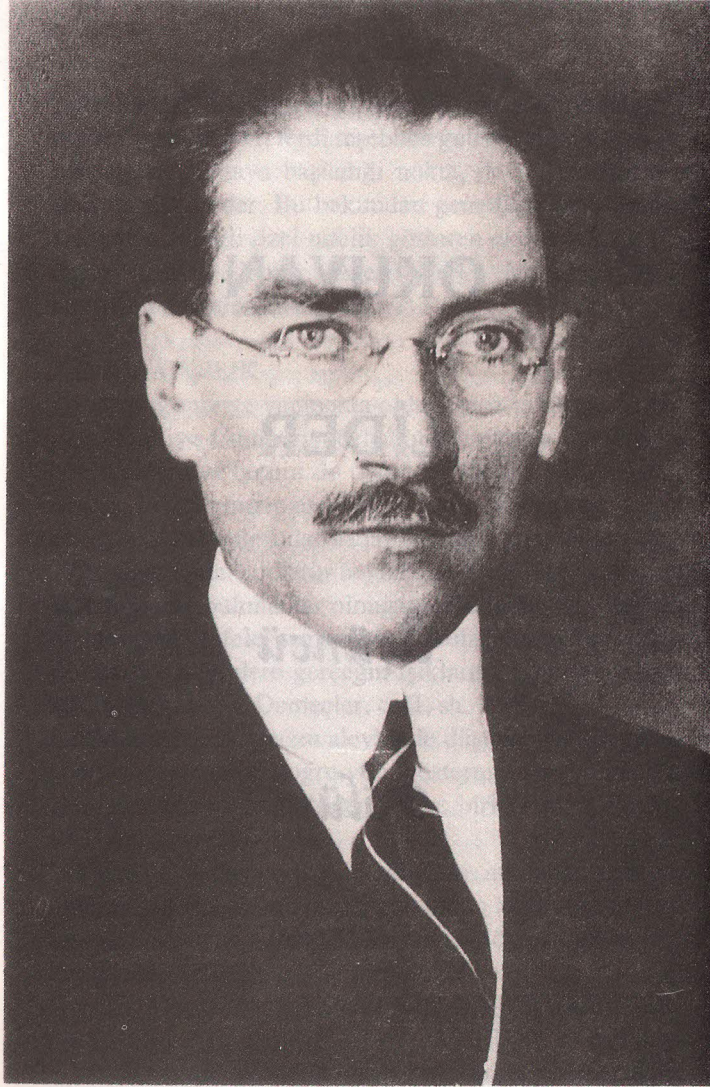
"Benim naçiz vücudum elbet bir gün toprak olacaktır. Fakat, Türkiye Cumhuriyeti ilelebet payidâr kalacaktır."

OKUYAN

LİDER

Üçüncü

Bölüm

ATATÜRK DEMİŞTİ VE OLDU

"The practical value of history is to throw the film of the past through the material projector of the present onto the screen of the future".

B.H. Liddell Hart (English Military Writer)

29 Ekim 1933'te Atatürk'ün söylediği sözler bir rastlantı, bir kehanet değil. Geleceği tarih platformunda yoğurup şimdinin aynasına aktarma; yani ileri görüşlülük, zaman çizgisinin ötesine bakabilme.

Zamanın ötesine bakabilmek için ne lazım? Biraz akıl, biraz mantık, biraz da olayları her açıdan değerlendirebilme... Olaylar: tarihi gerçekler, yanlışlar, yanlışlar ve ibret dolu hadiseler... At bakışlılar, bırakın zamanın ötesini şimdiki zamanın mahiyetini bile anlayamazlar.

Atatürk Sovyetler Birliği'nin parçalanabileceğini söylerken tarihi gerçekleri gerekçe olarak gösteriyordu. "İşte Osmanlı, işte Avusturya-Macaristan" diyordu... Peka-la bizim tarihten ne kadar hissemiz var? Ne kadar ders alabiliyoruz tarihten? Tarih nazlı sevgililerden daha zalim... Devletlere yüzyılda bir kaç defa gülüyor ya da hiç gülmüyor... Bir iki defa büyük fırsatlar önüne çıkarıyor ya da hiç çıkarmıyor. Fırsat varsa eğer, zamanın ışık hı-

zıyla akıp gitmesi ve çıldırtıcılığı karşısında bu fırsatları değerlendirmelisiniz. Şayet zamanın gerisinde kalırsanız, zaman sizi ezer, ezer de bir daha belinizi doğrultamazsınız...

Irmak gürül gürül akar, fakat testiniz delikse ne kadar su biriktirebilirsiniz? Zaman gürül gürül akıyor...

...

56 yıl geçti. "Naçiz vücudunun toprak olduğundan beri koca 56 yıl".

"Tükenir elbet
Gökte yıldız, denizde kum tükenir
Bu vatan bu topraklar cömert
Türk analar, Türk babalar cömert
Kutsal bir ateşim ki ben sönmez
İnanın Mustafa Kemal'ler tükenmez"

Halim YAĞCIOĞLU

Harbiyeli Mustafaların tükenmediğini tarihe ispatlamalıyız. En büyüğümüzden erimize kadar... Ütopya mı konuştuğumuz? Neden öyle olsun. Tarihe mal olmuş kişilerde birer insandı bizim gibi...

Tabii maceracı da olmamak lazım, hesap ve mantık adamı olmak; bilen, düşünen ve ona göre adımlarını ayarlayan bir insan olmak, olabilmek amaç. Sokrat, "Bildiğini bilen, liderdir." diyor, "Onu takip edin."

Başınızı ellerinizin arasına alın ve düşünün... Tarih filmini projektörlerimize koyup geleceğe yansıtabiliyoruz? Yoksa, günü kurtarmakla mı geçiyor ömrümüz? Yoksa, yoksa onu da mı beceremiyoruz?"

EDİTÖRDEN

ARALIK '94 • Sayı 7

MÜCADELE İLE GEÇEN HAYAT

Onun inandığı ve bildiği nokta, değişmez ve değişmeli gibi gözükenden asıl hata kaynakları olduğu ve bunların değişmesi gerektiği idi. Bir yanına Anadolu'nun genç yiğit Türkünü, bir yanına kendi gibi düşünen Osmanlı aydınını almış, ikisini aynı noktada buluşturarak, kendi açısından fazla zor olmayan bir tarihî destan yazmıştı.

1881 'de başladı. 1881'den 1918'e kadar çocukluğu, gençliği çok büyük çalkantılara sahne oldu. Bu kadar yap-bozun arasında O, çok farklı şeyler söyledi.

Hayatı boyunca hep meşrûtiyeti, padişahlığı, şer'i hukuku yaşamış bunlarla hayatının 20-30 yılını geçirmişti.

Selânik, büyüdüğü, hep farklı fikirlerin ortaya çıktığı yerdir. Halkının %75'i gayri müslimdi. Padişaha ve yönetime karşı çıkanlar hep Selânik'te toplanıyor, Avrupa'yla irtibatını buradan sağlıyorlardı. Kimi zaman bunlar Jöntürk, kimi zaman İttihad ve Terakkî, kimi zaman da yeni Osmanlı Burjuvazisi diye adlandırılıyordu.

Gençliğinin ilk fikir yapısını Selânik'te bu değişik or-

tam içinde kurmuştu. Aldığı eğitim ve terbiye ile, bu kadar farklı fikirlerin olduğu bir ortamda, kendini tamamen yetiştirmeden hiçbir fraksiyona eğilim göstermemişti. Milleti için ortaya atıldığında hiç kimseye tenezzül etmeyecekti.

Selânik'te bu kadar farklı fikirlerin arasında yetişmesine rağmen fikirlerindeki tutarlılık tamamen lise ve Harbiye'de kendisini yetiştirmesine dayanıyordu. Kıvrak ve ince zekâsı, kötü netice verecek olayları kısa zamanda görmesini sağlıyor, bu da onu büyük şeyleri feda ederek küçük şeyler koparmak hatasına düşürmüyordu. Her şeyin dengesini kurmuştu.

Olgunluk döneminin büyük çalkantılarından olan I. Meşrûtiyet dahil, yeni yönetimin çok ciddi eleştiricisi olmuştu. Getirilen yönetim şeklinin modern devlet için yeterli olmadığı, sağlam ve köklü değişikliklerin gerekli olduğunu söylüyor, bunun mücadelesini veriyordu.

Bu dahi adam, asker kişiliğiyle Osmanlı aydınının yapması gereken fikir üretimini yaparken asıl gurur kaynağı olan askerlik yönünü de geliştiriyor, yanlış uygulamaların sürükleyeceği hataları anlatıyor, asıl yapılması gereken askerî hareket tarzlarını dile getiriyordu.

II. Meşrûtiyet, O'nu ve bu yönetim altındaki Anadolu halkını çok ciddi şekilde düşünmeye itecektir. Gençlik yıllarında şekillenen fikirleri, yaşanan talihsiz büyük hatalara alternatif meyveler vermeye başlamıştı.

Osmanlı yönetiminde, Tanzimat'la başlayan yeni yönetim arayışlarının hiçbirinde, eskiye ait değerlerin, yönetimlerde rol oynadığı görülmez; ne I. Meşrûtiyet, ne de II. Meşrûtiyet denemesinde. Hep farklı ve köklü fikirler üretilmişti.

Bu düşünceler O'nu Anadolu'ya sevk edecekti. Planlarını hep kendi gibi farklı ve köklü çözümler üreten insanlarla paylaşmıştı. Düşüncelerindeki Büyük Türkiye'sini ne Enver'e ne de Talât'a anlatmıştı. O'nun gibi genç, dinamik ve gerçek çözümler üreten Kazım Karabekir'e, Rauf Orbay'a, Fuat Cebesoy'a anlatmıştı. Aynı mantıkla Anadolu'daki hareketine eskileri dahil etmemişti.

Ümitli başlamıştı, başarabileceğine inanıyordu ve bu inancını başarısızlığa kadar kaybetmeyecekti. O'nun inandığı ve bildiği nokta, değişmez ve değişmemeli gibi gözükenden asıl hata kaynakları olduğu ve bunların değişmesi gerektiği idi. O bunu herkesten önce görmüş ve sonuna kadar mücadele etmişti.

Millî Mücadele O'nun için çok zor olmadı. Birlikten dirlik, kuvvet doğar prensibini kendine düstur edinmişti. Bir yanına Anadolu'nun genç yiğit Türk'ünü bir yanına kendi gibi düşünen Osmanlı aydınını almış, ikisini aynı noktada buluşturarak kendi açısından fazla zor olmayan bir tarihi destan yazmıştı.

Asıl zorluklar, asıl büyük kavgalar bundan sonraydı. Geçmişin menfaat yuvaları hâlâ birer Türk vatandaşıydı. Onlara karşı verilecek savaş daha çetin ve zordu. Bir an yılmak, Millî Mücadele'yi bir hiç konumuna itecekti ki; bu hem Anadolu insanına hem de kendi düşlerindeki Türkiye'ye ihanet etmek demektir. Kurtuluş Savaşı'nın hareket planları artık yeniden çiziliyordu. Fakat bu sefer düşman, maalesef Osmanlı'nın eski kafalı aydınıydı. Çetin ve ciddi bir mücadeleydi. Sonucunu kestirmek zordu. Fakat yapılması gereken, adımları sert ve ritimli atmaktı. Atatürk bunu başardı. Sert ve kararlı adımlarla yeni Türkiye kuruldu.

Temelleri bu kadar çetin mücadeleler ile kurulan bu devletin kolay değişebileceğini düşünenler yanılıyorlar.

Ünal BAYHAN

MART '95 • Özel Sayı

"AT BU KİTAPLARI!.."

(YÜCELMENİN EDEBİYAT EKSENİNE DÂİR)

Sene, milâdi binsekizyüzseksen küsür. Ahmet Subaşı mahallesindeki pembe çehreli evin birinci kat penceresinde kitap okuyan çocuğu görenler, önce sokakta oyun oynayan akranlarına sonra tekrar camın kenarına ilişmiş, dışarıyla alâkasız iğreti bir manzara sergileyen sarışına bakıp dudaklarından dökülen "Fesühbhanallah"larla kafalarını sağa sola sallardı.

"Adam olmak için okumak öğrenmek şarttır. Başka çaresi yoktur."

Şemsi Efendi okulunda okuma-yazma öğrenmeyle başlayan tutkunun ilk kıvılcımıdır bu, baba nasihatı sözler. Matematik ve Fen derslerinin perçinleyeceği coşku, bütün bir okul yaşamında da sürüp gidecektir.

Manastır Askeri İdadisi'nde genişleyen çevre ve Bursa'dan gelen Ömer Naci ile tanışma... Naci ki heyecanlı ve renkli söylevleriyle arkadaşlarını büyüleyen edebiyat ve şiir tutkunu bir körpe.

"Ömer Naci, Bursa Lisesi'nden bizim sınıfa gelmişti. Daha o zaman şairdi. Benden okuyacak kitap istedi. Bütün kitaplarımı gösterdim. Hiç birini beğenmedi. Bir ar-

kadaşımın kitaplarımdan hiçbirini beğenmemesi gücüme gitti. Şiir ve edebiyat diye bir şey olduğunu o zaman öğrenmiş oldum."

Naci'nin kendisine verdiği kitapları karıştırır; bazılarının içlerinde el yazısıyla yazılmış, Namık Kemal imzalı mısralar, beyitler görür:

"Mahveder bülbül bile kendini hürriyet için
Çekilir mi bu belâ âlem-i pür mihnet için?
Din için, devlet için, can çekişen millet için
Azme hâil mi olurmuş bu çürük ten kafesi?
Ne mümkün zulm ile bid'at ile imha-yı hürriyet
Çalış idrâki kaldır muktedirsен âdemiyetten."

Ruhunu birden sarıveren dâvudî ve gür edalı bu şiirlerle, o ana kadar okuyup dinlediği cılız ve yavan seslerin tesirinden sıyrır kendini.

"Vatanın bağına düşman dayamış hançerini
Yoğ imiş kurtaracak bahtı kara maderini."

"Felek her türlü esbab-ı cefasın toplansın gelsin
Dönersem kahpeyim millet yolunda bir azimetten."

Şiir deyince güller, bülbüller, sevgililerden başka bir şey düşünemezken, vatanın derin soluklar alıp verdiği bu şiirleri okuyunca adeta sarsılarak hükmünü verecektir: Şiir ve edebiyat artık Fen dersleriyle başbaşa gidecektir.

"Edebiyatın gayesi; bence çocuklara dünyayı, insanlığı göstermek, onlardaki inceleme ve kaynaştırma yeteneklerini geliştirmek, onların kendi başlarına çalışmalarını sağlamak ve bütün bu yeteneklerini kendi toplumlarını geliştirme yolunda kullanmayı onlara öğretmek olmalıdır."

Ders dışı edebî kitaplar artık ders kitapları kadar okuduğu ve sevdiği kitaplar olmuştur. Fakat bu kitapları

okuduğunu gören Askerî Kitâbet öğretmenin şu sözleri içini titretecektir: "Bunlar senin asker olmana engel olur. At bu kitapları, kendini askerliğe ver!"

Ve yıllar sonra bu iç karartan, gönül kıran sözlere verilebilecek en aydınlık karşılık, -kitabet öğretmeni Alay Emîni Mehmet Asım Efendi'nin bilemeyeceği ama- duyarlılık taşıyan bütün beyinlerde yankı bulacaktır:

"Beşeriyette en olumlu bilim, en ince teknik temellerine dayanan hayatla, kanla karşılaşmak kendileri için mukadder olan askerlik gibi yüksek bir ideal meslek bile, kendini içinde bulunduğu topluma anlatabilmek, bu büyük insanlık ve kahramanlık yolculuğuna hazırlayabilmek için uyandırıcı, amaçlandırıcı, yürütücü ve sonunda fedakâr ve kahraman yapıcı vasıtayı edebiyatta bulur. Böylelikle, edebiyatın her insan toplumu ve bu toplumun hal ve geleceğini koruyan ve koruyacak olan her teşekkül için en esaslı eğitim vasıtalarından biri olduğu kolaylıkla anlaşılır."

Sarı saçlı, parlak mavi gözlü, sarı bıyıklı, pembe yanaklı; giydiği Harbiye üniformasını üzerine pek yakıştıran 17 yaşındaki bu vâkur delikanlının kulaklarında hâlâ Namık Kemal'in gür sesi çınlamaktadır:

"Dönersem kahpeyim millet yolunda bir azimetten."

Edebiyatı bir fikrin, bir davanın duyurma, uyarma ve yayma aracı olarak algılıyor ve bu şekliyle benimsiyordu. Gerçeklerin peşine düştüğü Harbiye yıllarında "Hakikat nedir?" şiiriyle hayatı irdelemeye başlamıştı bile:

"Türk sadece bir milletin adı değil,

Türk bütün adamların birliğidir.

Ey birbirine dış bileyen yığınlar,

Ey yığın yığın insan gafletleri

Yırtılsın gözlerdeki gafletten perde, hakikat nerde?"

.....

Edebiyata (özellikle de şiire) olan alâka, gelecekteki komutanlık, liderlik, devlet adamlığı özelliklerini yücelteceği gibi bütün yazılarının, söylevlerinin ruhuna da egemen olacaktır.

Okul yıllarının ardından cephelerde başlayan serüven yepyeni bir akış kazandıracaktır hayatına.

Yiğitliği, kahramanlığı, duygusallığı benliğinde birleşiren Mehmetciğin karşısında bulunacak komutan, ona seslenirken, emir verirken bam teline dokunmayı bilmelidir. Sözün sırnını, kuvvetini, coşturucu edasını, çarpıcı tonunu, büyüleyici kelimelerini kullanabilmek maharet değil zarurettir onun için. Birliğin beyni ve itici gücü olabilmek, dilinin kıvamını çok iyi ayarlayabilen komutana nasip olur ancak.

.....

Fiziksel yorgunluktan sonra fikrin zorlanacağı, düşüncenin atılımlar yapacağı devirler gelmiştir. Beyin çatlatan çalışmalar, toplumsal kalkınmayı temellendirme gayretleri, yorgunluklar, yorgunluklar... Bu arada sosyal hayatın değişik ünitelerinde yeni yapılanmaların da ortaya konması şarttır. Gerek yemek, gerek sohbet, gerekse özel toplanmalar çok zaman bir edebiyat şöleni hâlini alır. Edebiyatın tanımlanması, amacının ne olduğu gibi konular tartışılır, ilk ağızdan şiirler okunur...

Sohbetlerinde olsun, direktiflerinde olsun edebiyatın, toplumun yücelmesi yönünde kullanılmasını ister. Cumhuriyetin yeni nesilleri Türk çocukları, edebiyat yoluyla milletin yüceliğini, sağlam karakterini öğrenecek, ilke ve inkılâplara bu yoldan bağlanarak onu koruyacak ve bu

şekilde iyi bir hatip olarak yığınları gereken hedeflere kanalize edeceklerdir.

"Edebiyat; söz ve anlamı, yani insan dimağında yer eden türlü bilgileri, insan karakterinin en büyük duygularını, dinleyenleri veya okuyanları çok ilgili kılacak görünüşte söylemek ve yazmak sanatıdır."

Edebiyatın, sadece subjektif duyguları yansıtan bir aristokrasi rehabetine yastıklık etmesine daima karşıdır. Türk kahramanlığını şiirleştiren Yahya Kemal'i, sosyal adaletsizliğe isyan eden Tevfik Fikret'i bunun için sever. Namık Kemal'e olan hayranlığının sebebi "hürriyet" diye kükreyen sesinden dolayıdır. O, sesin kaynağının edebiyatta olduğunu çok iyi bilmektedir. Bunun için Mehmet Akif'i takdir etmektedir.

Büyük insanlık yolunda uyarıcı, hedeflendirici ve yürütücü olmakla birlikte edebiyat, "toplumun, ulusun bugünü ve geleceğini koruyan, saklayandır."

Bir kurtuluşun mücadelesini anlatan eserini, tarihe tanıklık etmesi, harp tarihimizin bir kesitini değerlendirmesi yönüyle elimize aldığımızda, roman değil fakat roman gibi, destan değil fakat destan gibi bir şaheseri, bir edebiyat ürününü okuyor olma heyecanına kapılırız.

"Ben çocukken fakirdim. İki kuruş elime geçince bunun bir kuruluşunu kitaba verirdim. Eğer böyle olmasaydı bu yaptıklarımın hiç birini yapamazdım."

Saatlerce süren hazırlıksız konuşmalar, mantık yapısı kuvvetli cümleler, ahenkli ve etkileyici ses tonu başka nasıl kazanılabilirdi ki? Türk dilinin, dillerin en zengini olduğuna, bilinçli bir şekilde işlenmesi gerektiğine inanan bir kişi edebiyat karşısında kayıtsız kalabilir miydi?

Erdal TURNA

MART '95 • Özel Sayı

KAYNAKLAR :

BORAK, Sadi, Atatürk ve Edebiyat

VURKAÇ, Yılmaz, Atatürk ve Kitap

EVLİYAGİL, Necdet, Söyleşi ve Seçme Şiirler Antolojisi

KARAAALIOĞLU, Seyit Kemal, Türk Edebiyatı Tarihi

ÖNDER, Dr. Mehmet, Atatürk Bilimleri

ENGİNÜN, İnci & KAPLAN, Mehmet, Atatürk Devri Fikir Hayatı

OKUYAN LİDER

"Atatürk is known to be a superior leader and strategist, and the founder of modern Türkiye, having applied the logic and science in a very empirical manner to introduce the reforms."

Daha yaşarken ATA olan bu büyük insan, hayatının ilk yıllarından başlayarak bir çığ gibi büyümüş ve çağdaş Türkiye Cumhuriyeti Devleti'ni kurmuştur. Evrensel boyutlarından sadece bir tanesi olan kendini eğitmesi (otokontrolü), çok küçük yaşlarda kazandığı bir özelliğidir. "Ben çocukken fakirdim. İki kuruş elime geçince bunun bir kuruşunu kitaba verirdim. Eğer böyle olmasaydı bu yaptıklarımın hiçbirini yapamazdım", diyerek daha çocukken ne kadar bilinçli olduğunu bizlere gösteriyor.

Edebiyatla ciddi ilk tanışması, Bursa Lisesi'nden kabulup sınıflarına gelen şiir tutkunu Ömer Naci ile tanışmasıyla gerçekleşir. Atatürk'ün tükenmez enerjisinin ilk aşaması yetişme tarzında görülür. Kendi çabası ile Fransızca öğrenmiş ve bu dilde yazılmış askerlik eğitimiyle ilgili olduğu kadar, siyaset, hukuk ve edebiyat üzerine yazılmış eserler de okumuştur. Atatürk'te okuma- öğrenme merakı hayatı boyunca sürmüş ve durmadan kendini

geliştirmek için çalışmıştır... Kendisi gibi Makedonyalı olan ve Fransızca'yı çok iyi bilen arkadaşı Ali Fethi (Okyar) ile bir taraftan tatilde kendi kendine Fransızcasını ilerletirken, diğer taraftan Rousseau, Voltaire, Auguste Comte, Desmoulins, Montesque gibi Fransız filozoflarının eserlerini okuduğunu ve başlıca ilgilendiği hâlâ askeri konular olmakla birlikte, Harbiye'nin ikinci yılından itibaren bilgi alanını genişletmeye çalıştığını biliyoruz.

Atatürk'te okuma sevgisi hiçbir engel tanımamış, hayatı boyunca içinde bulunduğu şartları zorlayarak okumaya çalışmış ve bunu başarmıştır. "Yine Çanakkale Savaşları sırasında Mustafa Kemal'in kitap okumasını sürdürdüğünü, Madam Corrine'ye gönderdiği mektubunda görüyoruz. (Madam Corrine, Mustafa Kemal'in şehit olan arkadaşı Ömer Lütfi'nin dul eşidir). Birinci Dünya Savaşı yıllarında not edilen şu sözler O'nu çok iyi anlatır: Yazıhanesi üzerinde bir Çerkez kamasının yanı başında Balzac'ın Kolonel Şaber'i, Lavedan'ın Server'i duruyordu. Şüphe yok ki Paşa durgun dakikaların boşluğunu edebiyatla dolduruyordu. Okumayı çok severdi. Genel bilgisini sürekli olarak artırmaya çalışırdı. Zengin bir kütüphanesi vardı. Okuması da çalışması gibiydi; eline aldığı kitabı, eğer ilginç buldu ise bitirmeden bırakmazdı. Kitap okurken de sistemli bir şekilde davranır, kitaptan maksimum derecede faydalanırdı. Atatürk, kitapları mutlaka masa başında okumuş, elinde kırmızı, mavi uçlu kalemle bazen kitap üzerine çizgi ve işaretler çizmiş, bazen de kurşun kalemle kâğıtlara notlar almıştır. O'nun ne kadar dikkatli bir okuyucu olduğunu anlamak için, okuduğu kitaplardan aldığı notları incelemek, altını çizdiği cümleleri okumak yeterlidir. Atatürk çalışma masasının konduğu

etrafı camlarla çevrili olan odada, saatlerce kitap okur, notlar alır, kendisi yazar veyahut yazdırırdı. Aradığını hiçbir zaman kaybetmeden bulabilmeliydi. Çalıştığı yerdeki kitapların yerleri değişmemeliydi. O büyük dâhi, inanılmaz bir çaba ve azimle çalışırdı. Normal bir insan O'nun çalışma temposuna dayanamazdı. O herhangi bir kitaba başladığı zaman hacmi ne olursa olsun, elinden bırakmazdı. Bir insan için normal sayılan çalışma saatlerini çok aşan bir zamana dayanma gücü daima vardı. Özel hizmetine bakanlar "iki gün iki gecedir kitap okuyor; yalnız bir kaç kere banyo yaptı ve koltuğunda dinlendi", derlerdi. Büyük azmine çok okuduğu zaman gözlerinin sulanması bile engel olamamıştır. "Yorulmadınız mı Paşam?" sorusuna cevabı tam O'na yakışacak derecededir. "Hayır, yalnız gözlerim yaşıyor, fakat onun da çeresini buldum. Birkaç metre tülbent aldurdım, işte gördüğün gibi parça parça kestirdim, ara sıra bunlarla gözlerimi kulluyorum."

Atatürk çok fazla kitap okumuştur. Bulduğu en küçük bir zamanı bile boşa geçirmemiş, okuyarak değerlendirmiştir. Atatürk'ün çoğu zaman günlerce kapanarak çalıştığı ve okuduğu kütüphanenin dolaplarını yüzlerce cilt Türkçe ve yabancı dillerde yazılmış kitaplar doldurmaktadır. Okuduğu kitaplardan birkaçı; Dağda Yazılmış Mektuplar, Yalnız Başına Gezinen Bir adamın Hayalleri (Jan Jack Ruso), Montesque'nin üç eseri... dir. Atatürk'ün kütüphanesinde bulunan kitapların sayısı; bugün Çankaya'daki bölümde 1903'ü kitap, 159'u süreli yayın, Anıtkabir'deki vitrinlerde 2092'si kitap, 61'i süreli yayın olmak üzere 4212 eser, 4289 biyografik künye mevcuttur. Cilt sayısı ise 10.000'in üzerindedir. Mustafa Kemal hemen

her konuda kitap okumuştur. Ancak, okumasını en çok sevdiği konular öncelikle tarih, coğrafya, dil, hukuk, sosyoloji, ekonomi ve sanat meseleleri idi. Roman az okurdu, fakat şiirden hoşlanır ve onları asıl şairlerinden ve güzel okuyan şair arkadaşlarından dinlemesini severdi. Şu ana kadar anlatılanlara göre sanki Atatürk bütün zamanını okumaya ayırmış gibi görünmektedir. Aslında Mustafa Kemal diğer işlerinden arta kalan zamanlarında okumuştur. Atatürk'ün günlük çalışmaları bu kadar da değildi; İstanbul Hükümeti ile tartışıyor, iç ve dış istihbaratı bizzat değerlendiriyor, ajanları göreve sevk ediyor, kanun taslakları hazırlıyor, genelgeler dikte ediyor.. ve bu arada okuyordu.

Mustafa Kemal Atatürk okumakla kalmamış; bunun yanında bilgilerini büyük bir insan kitlesine sunmuştur. O okumuş, öğrenmiş ve öğretmek için de yazmıştır. Gazetelere makaleler yazmış, fakat kendi imzasını atmamış, gazeteci yazarların ismini kullanmıştır. "Beş gün süre ile bu sahne tekrar etti ve her sabah çıkan Vakit nüshalarının ilk sahifesinde, Asım Us imzasıyla fakat Atatürk tarafından not ettirilmiş birer başmakale çıktı." Bir makalesinde "şiddetli bir dille, Hatay meselesinden dolayı Fransa Hükümeti'ne çatıyordu". Ayrıca halkın gelişmesi için de gerekli tedbirleri almıştır. Halkın eğitimi ve öğretimi için gece dersleri düzenlenecek ve çırak okulları kurulacak, halk diliyle ve halkın gereksinimine uygun kitaplar bastırılarak çoğaltılacak ve yurdun her tarafına dağıtılacaktır. Kütüphaneye geldiği zaman birkaç kitap adı söyledi, olmadığını söylediler. Aslında çok az kitap vardı. Beş yüz lira çıkararak kütüphane memurlarına "Bununla faydalı kitaplar alınız, kitap sayısını çoğaltınız." dedi. Bu

konuda kişisel çabalarını da görmekteyiz. İl il dolaşarak kara tahta başında yeni Türk harflerini millete öğretmeye, benimsetmeye çalışan O'dur. Millî eğitime büyük önem vermiş, çağdaşlığı kendine hedef belirlemiştir. Çağdaş kuralı; "Hayatta en hakiki mürşit ilimdir" özdeyişiyle belirir... Atatürk eğitimi her şeyin üstünde tutmuş, imkan olsa Millî Eğitim Bakanı olmak istediğini söylemek gereksinimini duymuştur.

Sovyetler Birliği 1926 yılında Türk toplumlarının kullandığı Arap harflerinin yerine Latin harflerini kabul edince, Atatürk de 1 Kasım 1928 tarihinde Türkiye'de Arap harflerinin yerine Latin harflerini kabul etti. Böylece hem Türkiye'ye kolay öğrenilebilir bir alfabe getirerek okuma yazma seferberliğini kolaylaştırıyor hem de Asya'daki kardeş ülkelerle kopan bağları yeniden düğümlüyordu. Dil konusunda da çalışmış olan Kemal Atatürk, "Türkçeleşmiş ve dilimize yerleşmiş kelimeler bizim malımız sayılır. Ketebe, yektübü, Arapça'dır, ama kâtip, kitap, mektup Türkçe'dir." diyerek işi kökünden halletmiştir. Ayrıca 15 Nisan 1931'de Türk Tarih Kurumu'nu, 12 Temmuz 1932'de Türk Dil Kurumu'nu kurmuştur. Atatürk ilme ve bilginlere saygı duyduğu kadar, sanatı edebiyatı da severdi; sanatçıları, yazarları, şairleri daima korur ve yüceltirdi. Cumhuriyetle birlikte özellikle resim, heykel, müzik ve şiir dallarında büyük gelişme olduğu görüldü. Mustafa Kemal, durup dinlenmek bilmeyen bir hareket ve mücadele adamıydı. Ölüm döşeginde bile çevresi ile ilişkisini koparmamıştı. Son nefesine kadar öğrenmek için yaşamış ve çalışmıştır. Atatürk, hayatının son günlerinde bile kitapla, okumakla ilgisini kesmemiştir. Doktorların yorulmamasını, hatta çok konuşmaması-

nı istedikleri o günlerde bile Atatürk; bu ilgisini okutturarak, anlatırarak sürdürmektedir. Son zamanlarında komaya girer, uzun zaman sonra uyanırdı. O her zaman, derin uykusundan uyanınca hemen saatin kaç olduğunu ve gazetelerin gelip gelmediğini sorardı.

Eşsiz insan Mustafa Kemal Atatürk'ün yazılarını şöyle bir sınıflandırma içine alabiliriz: Anıları, söylev ve demeçleri, bildiri, telgraf ve genelgesi, Büyük Nutuk, elyazısı ile yazdıkları ve yazdırdıkları, anekdotlarda anılan sözleri, adını taşımayan yazıları.

İlksen GÖRKEM
MART '95 • Özel Sayı

KAYNAKLAR :

SARI, Ergun, Atatürk'le Konuşmalar
İNAN, Afet, Hatıralar Belgeler
SOYAK, Hasan Rıza, Atatürk'ten Hatıralar
GÜRKAN, Turhan, Atatürk'ün Uşağı İdim (Anlatan Cemal GRANDA)
KESİN, Nurcihan, Tarih Dünyası Yayını
KARAY, Enver Ziya, İnsan Olarak ATATÜRK
ÖZTÜRK, Kazım, T.C. Hükümetleri ve Programları
ÖNDER, Mehmet, Atatürk'ün Yurt Gezileri
VURKAÇ, Yılmaz, Atatürk ve Kitap
FEYZİOĞLU, Prof.DR. Turhan, Atatürk Yolu
ÖZERDİM, Sami N., Bilinmeyen Atatürk

ATATÜRK ve 19 SAYISININ GİZEMİ

Doğumundan ölümüne kadar her önemli olayda 19 mucizesi ile karşılaşılıyordu.

- Atatürk 1893 yılında, Selânik Askeri Ortaokulu'na girdi. Bu tarihin içinde saklı olarak, 19 ve 38 sayıları vardır.

- Ortaokula girdiğinde yaşı 12 idi. Aradan 19 yıl geçti. Tarih 9 Ocak 1912 idi. Mustafa Kemal ilk askeri başarısını sağladı, Trablus'ta Tobruk savaşını kazandı ve binbaşı oldu.

- Harp Okulu'nda 1902 yılında mezun oldu, ilk rütbesi asteğmendî. Bu tarihten tam 19 yıl sonra, 19.9.1921'de son rütbesi olan mareşallik rütbesini aldı (1921 - 1902 = 19).

- Çanakkale'de 57. Alay'a kumanda etti (3x19 = 57). Bu görevi yaparken, şu ünlü emri verdi. "Size ben taarruzu emretmiyorum. Ölmeyi emrediyorum. Biz ölünceye kadar, geçecek zaman içinde, yerimizi başka kuvvetler ve başka kumandanlar alabilir." Arıburnu başarısını sağlayan, Mustafa Kemal'in bu ünlü emrindeki sözcük sayısı yine 19 idi.

19 TANE 19 MAYIS

19 Mayıs 1919'un gerek Atatürk için, gerekse Türkiye için ne kadar önemli olduğu bilinen bir gerçek.

Atatürk bu tarihte, Samsun'a çıktığında 38 yaşındaydı ve 19 yıl sonra 57 yaşında öldüğünde, 19 tane 19 Mayıs görmüştü. On dokuzun esrarı devam ediyor.

- Tarih, 19.9.1921. Büyük bir kararla, Atatürk'e "Gazi" ünvanını ve mareşallik rütbesi veriliyor.

- Mustafa Kemal, 16 Mayıs 1919'da Bandırma vapuru ile İstanbul'dan ayrıldı. O gün, günlerden Cuma'ydı. Bu tarihten 1197 gün geçti ($63 \times 19 = 1197$). 26 Ağustos 1922'de Büyük Taaruz başladı. Geçen 1197 gün içerisinde, 171 tane cuma geçmiştir. Yani, $9 \times 19 = 171$.

İKİ SAVAŞ VE 19

Bir diğer ondokuza da, iki meydan savaşında rastlanıyor. Birinci İnönü Savaşı, Kurtuluş Savaşı'nın ilk çatışması ve yeni Türk Ordusu'nun ilk sınavı idi. Bu savaş, beş gün sürdü. Büyük Taaruz, Kurtuluş Savaşı'nın son meydan savaşıdır. 26 Ağustos sabahı başladı ve 9 Eylül'de İzmir'de son buldu, tam 14 gün sürdü. Türkiye Cumhuriyeti'nin ve Milli Mücadele'nin kazanılmasını sağlayan bu iki önemli savaş, toplam 19 gün sürdü.

SÖZCÜKLERDE SAKLI

Araştırmacılar Atatürk'ün bazı önemli sözlerinde de 19 sayısına rastlandığını belirtiyorlar.

- Örneğin, Samsun sözcüğünün ebced hesabındaki sayı değeri, 247'dir. ($13 \times 19 = 247$).

- Atatürk'ün tarihe geçmiş sözcüklerinden ikisi, yine 19'u gösteriyor. Bunlardan biri, "Geldikleri gibi giderler" ifadesidir. O bu sözü, 13 Kasım 1918'de, İstanbul Boğazi'nde demirlemiş olan düşman gemilerini gördüğünde

söyledi.

Bu cümlelerin, daha doğrusu kehanetin, yine ebced hesabıyla sayı değeri 19'dur.

Bir diğer önemli cümle de şu;

"Ne mutlu Türk'üm diyene"

Buradaki harf toplamı yine 19'dur.

Tabii ki Mustafa Kemal Atatürk'ün harf toplamının 19 olduğunu söylemeye gerek yok.

- Bir ilginç olay daha var: Mustafa Kemal, 30 Nisan 1919'da, Osmanlı Hükümeti tarafından 9ncu Ordu Müfettişliği'ne atandı.

Bu tarihten 19 gün sonra da Samsun'a çıktı.

- Atatürk'ün ölümü, 1938 yılındadır ve 57 yaşında ölmüştür. Bunlar da 19 ile ilgilidir. ($19 \times 102 = 1938$ ve $19 \times 3 = 57$). Öte yandan Atatürk'ün cenaze namazı da 19 Kasım 1938'de Dolmabahçe Sarayı'nda kılındı.

Araştırmacılarından Yücel Yüksel, araştırmasını şöyle bitiriyordu:

"Atatürk'ü muayene eden doktorlar karaciğerinin tükendiği ve artık içmemesi gerektiğini söylemişlerdi. Ama, dinlemedi. Fakat içkiyi bıraksa da, yine ölecekti. Belki üç dört ay daha yaşardı. Fakat, o zaman 1938 yılı bitmiş olacak ve 1939 yılına girilmiş olacaktı ve böylece 19 mucizesi zedelenmiş olacaktı. Atatürk bu mucizenin bilincinde miydi?"

Çünkü, o dönemlerde sık sık öleceğini vurguluyordu. Belki de, mucizeyi bozmak istemiyordu.

Mustafa Kemal gizemli 19'un araştırılıp bulunmasını mı istiyordu?

Kimbilir, belki de Atatürk'le, 19 gizemiyle ve Kuran'ı Kerim'le ilgili olağanüstü bir gerçeğin ucunu yakaladık."

MART '95 • Özel Sayı

KAYNAK:

KORAY, Cenk, 19 Mucizesi

ATATÜRK FROM A UNIVERSAL PERSPECTIVE

Like all great men in history, Atatürk can be viewed from a number of different perspectives; as the founder of a modern state, as a creator of political institutions, as a moderniser of his society, as an extraordinarily commander, as an educator of his nation, as one of the first amlı – imperialist leaders and as a statesman who deeply believed in and contributed to the world peace. Each of these perspectives is a matter about which much can be written and spoken. In this article, I'll try to tell about another perspective: Atatürk through the considerations of foreigners. Many professors and researchers from different parts of the world; from a Japanese concilor in Tokyo to a professor in New York, from the Chief of Turkey Section in a former Soviet Academy to a professor of sociogly in Jerusalem have appreciated the great achievements of him especially as a statesman and founder of a modern state. Any objective evaluation of him will lead to the acception of the great successes Atatürk achieved. In this article we'll mention few of the things written about Atatürk and his revolutions.

Dankwart A. RUSTOW, a distinguished professor of political science in City University of New York mentions the institution-builder aspect of Atatürk, and his capability of combining different successes. In one of his articles he says "Kemal Atatürk combined, in a single act of historic creation, a number of distinct achievements: the transformatin of a decadent empire into a vigorous nation – state, a victorious war to assert the nation's independence, and an educational program that merged earlier social cultural divisions in a common commitment to secular progress. Above all, Atatürk created a set of institutions that built organically upon the legacies of past, responded effectively to the contingencies of the present, and equipped his people for the challenges of an uncertain future." The professor also appreciates that Atatürk, instead of indulging in nostalgist and escapist fantasies, accepted the facts of the world and boundaries of modern Turkiye. He also expresses that the major institutins of Atatürk remain unquestioned. As an example for this, he shows the increase in literacy based on Latin alphapet. He is also affected by the social equality of women and other progresses in the path of modernization.

Once Chief of the Turkey Section at the Institute of Oriental Studies of the USSR Academy of Sciences in Moscow, Vladimir I. Danilov, points out the close relation between Kemalism and world peace. When ways of salvation were sight, by asking for Britain's protection or trying to get America's mandate, Atatürk spelled out his determination against the protection of any foreign state, which meant showing lack of human dignity. Thus, he was a model and one of the first leaders fighting against

Imperialism. He says that "Even a short examination of the major lines of Atatürk's foreign policy gives every reason to believe that its main content was a striving for establishing and developing relations of friendship and mutually beneficial economic cooperation with its neighbours and other countries and a comprehensive and active desire for strengthening peace and security in the region and throughout the world" Furthermore, the practice of Atatürk's foreign policy, "Peace at home, peace in the world" is also appreciated and it was expressed that the path of effective positive neutrality was leading both to the growth of the international prestige of a young state and to more stable peace and international security.

A professor of sociology at the Hebrew University of Jerusalem, S.N. EISENSTADT, indicates the Turkish revolution as one of the few 'real', 'true' great revolutions of the history. He also shows the transition of Türkiye from the initial autocratic to the later democratic regime as a model of possibility of a peaceful transition.

As well as social successes as a statesman, Atatürk's economic successes are also appreciated all over the world. A professor of history at the University of Massachusetts, Feroz Ahmad, appreciates the government's role in the economic ventures like the founding of major institutions, in the early years of the Republic. He says that the successes of Kemalist political economy were seen later on.

While making some comparisons between the modernizations of Japan and Turkey, Takeshi Hayashi, once a councillor at the institute of Developing Economies in Tokyo, suggests that the great mess of Atatürk lies in the

fact that he created a new nation. Nothing that although Atatürk was able to win a war of national independence in face of enormous difficulties, he considers the superiority, of Atatürk as a military leader of secondary importance, He says secondary importance. "Undeniably, Atatürk was a first-rate political leader, acute enough to force the coming era of national self determination. "Despite all these facts, the truly difficult task according to Mr. Hayashi was state-building after political independence. His achievements in this domain, he thinks, should therefore be considered the greatest.

In fact, the Turkish nation, with a deep feeling of love and gratefulness have always appreciated Atatürk, whatever the others said. But looking at him from different parts of the world, in other words through from a universal, scientific perspective, strengthens our love and brings a better consideration. We are honoured by being a nation which has left an important and positive sign in the history with the great men of it. Any objectivity about Atatürk will lead to the fully appreciation of him, and understanding of our being proud of such great leaders.

S. Buğra KARAHAN
MART '95 • Özel Sayı

SOURCES :

A. RUSTOW, Dankwart, Atatürk as an Institution Builder

DANLOV, Vladimir I., Kemalism and World Peace
EISENSTADT, S.N., The Kemalist Revolution in Comparative Perspectives

AHMAD, Feroz, The Political Economy of Kemalism
HAYASHI, Takeshi, The Modernization of Japan and Türkiye : some comparisons

ATATÜRK'ÜN LİDERLİĞİ

Insanlık tarihi, liderin elinde şekillenmiş. Kimi zaman dört başı mamur parıltılı bir ihtişamın, kimi zaman kandan, etten, tırnaktan, kemikten yapılmış, göz yaşıyla ıslanmış bir insan yığınının hazin hikâyesidir. Her asırda halkını peşine takıp zirvelere çıkaran liderler olduğu gibi, karanlığın içine sokup mahveden ve ardından bir harabe bırakan liderler de olmuştur. Birden fazla değildir çağını ve çağının ötesini gerçekleriyle görebilen liderlerin sayısı. Sadece insanların kaderini değil, bütün bir tarihin akışını değiştirir. İşte bütün bu özelliklere sahip lider, bu asrın başında Türk Milleti'ne nasip oldu.

Atatürk, devlet adamlığı, komutanlık ve yöneticilikten önce liderdir. Liderlik kabiliyetini, geniş bir bilgi ve kültür sahasına germiştir. Bu yüzdendir ki, hayatının hiçbir döneminde geri adım atmamıştır. O büyük davaya yalnız başına atılmış, fakat kısa sürede halk onun arkasında yerini almıştır. Her şey halk için ve her şey halkla beraberdir. Hiçbir zaman çağında adeta moda olan diktalardan etkilenmedi, aksine nefret etti. Şiddet, güç ve otorite kullanılarak elde edilen iktidarlarının bir saman alevi gibi parlayıp söneceğini biliyordu. Sezar'ın akibetinden ibret al-

mayan Hitler, Mussolini, Lenin, Franco gibi heveskâr liderlere Atatürk en güzel örnektir.

Atatürk, yüksek derecede bir hitabet kabiliyetine sahipti. Harp Okulu sıralarında arkadaşları arasında yaptıkları hitabet yarışmalarının vazgeçilmez birincisi, saatlerce konuşabilecek bir kültür ve bilgiye sahipti. Bakışları konuşmasını süsledi. Meclis kürsüsünde, özellikle saltanatın kaldırılması ve Cumhuriyet'in ilanı esnasında hemen hemen herkes kendisine muhalif iken yaptığı etkili bir konuşma ve hepsi bir anda yanibaşında...

Atatürk, olayları akıl ve mantık çerçevesinde değerlendirirdi. İleri görüşlülüğünü meselelere bakışında kullandığı, akıl ve mantığı içerisinde aramak lâzım. Üstün tarih bilgisi bu iki özelliğiyle birleşince, insanı hayrette bırakan kahanete varan tespitlerde bulunmuştur.

Atatürk, fikri gelişimini ve hedeflerini Harp Okulu sırasında çizmiştir. Kararlıdır ve amacı doğrultusunda sonsuz fedakârlık gösterir. Voltaire, Pousselu, Montesqure özellikle onun devlet adamlığı ve politik kişiliğinin oluşumunu şekillendirir. Daha Cumhuriyet kelimesi telâffuz edilmezken O, bu yazarlarda okuduğu düşünceler üzerine yaptığı yorumlarıyla ileride kuracağı ülkenin temelini atar. Çok okur. Bir defasında durmadan tam kırk saat kitap okumuştur. Uyumamak için gözlerini ıslatır. Çelik gibi bir irade...

Atatürk inkılâplarının bir benzerini dünyanın hiçbir yerinde görebilmek mümkün değildir. Bundan başka, bunu becerebilecek cesaret ve akla sahip bir lider tanımamıştır dünya. Batının Rönesans'la birlikte başladığı ve 500 yıl süren değişimini, Atatürk, 15 yıl gibi kısa sürede gerçekleştirmiştir. Karmaşık matematik problemlerini çözme

ustalığında verdiği politik kararlar ve çizdiği stratejiler hâlâ etkisini sürdürmektedir. Onun politik kararları karşısında "Düvel-i Muazzama" adeta âciz kalarak kabul etmek zorunda kalmıştır.

Atatürk, savaş meydanlarındaki ustalığını, salonlarda sergilediği nazik ve medenî hareketleriyle sürdürmüştür. Balolarda yaptığı valsle herkesi büyüledi. Sofya'da iken bir maskeli baloda yeniçeri kıyafetiyle ve sempatik davranışlarıyla salondaki herkesi kendine hayran bırakmıştır. Orada bulunan Kral Ferdinand, onun ileride büyük bir lider olacağını anlar ve ona bir gümüş tabak hediye ederek, hayranlığını belirtir.

İçinde bulunduğu her toplumun en şık ve parıltılı tipiydi. Giyimine çok dikat ederdi. Fotoğraflarındaki bazı kıyafetlerinin, yıllar geçmesine karşın bu gün dahi modasını yitirmediğini görürüz. Her yönüyle günün gelecekte yaşayan mükemmel insanı...

Tarihte büyük denilen Napolyon, Sezar, İskender, Hitler, Mussolini, Lenin ve daha birçoğunun yerinde Atatürk olsaydı, onların başardıklarını şüphesiz çok daha kolay bir şekilde başarır. Fakat şu bir gerçek ki, onlar Atatürk'ün yerinde olsaydı, bir Millî Mücadeleyi, bir cumhuriyeti bu kadar kısa bir sürede gerçekleştiremezdi. İşte bu yüzden Atatürk... Yaptıkları tarihe eriyip karışacağına her geçen gün önemi bir kat daha artan, liderlere örnek, liderlere lider, Atatürk...

Mehmet ÖZKAN
MART '95 • Özel Sayı

ATATÜRK, MİLLİ BİRLİK BERABERLİK VE ÜLKE BÜTÜNLÜĞÜ KAVRAMI

Ülkemizde, bölgemizde ve dünyada meydana gelen değişimler ve gelişmelerle karşı karşıya kaldığımız günümüzde; her bakımdan çok daha ağır koşullar altında milletimize vurulmak istenen esaret zincirini kıran ve modern bir cumhuriyetin temellerini atan büyük önder Atatürk'ü ve O'nun yüceliğini anlamaya çalışıyoruz. O, âdeta büyük bir dağ gibi karşımızda duruyor. Uzaklaştıkça dağın yüceliğini ve azametini daha iyi görüp, algılayabiliyoruz.

Kendisini ve bütün varlığını, mensubu olmakla iftihar ettiği büyük Türk milletine adanmış olan bu büyük insanı, her bir olayda yeniden keşfediyoruz. Araştırdıkça O'nda yeni sınırlar buluyoruz.

Ülkemizin ve devletimizin karşılaştığı sorunlara O'nun yegâne başvuru kaynağı olarak önerdiği "AKILCI ve GERÇEKÇİ YAKLAŞIMLA" çözümler bulmaya çalışıyoruz. Daha da önemlisi, O'nun oluşturmaya çalıştığı ve bu sayede İstiklâl Savaşını kazandığımız "MİLLİ BİRLİK VE BERABERLİK" ruhunu gerçekleştirmeyi amaçlıyoruz. Bu ruhu yakaladığımızda birçok sorunun üstesinden geleceğimize de inanıyoruz.

Günümüzde, Türkiye'de ve dünyada meydana gelen siyasî, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmeler ile yeni bir dünya düzeninin oluşmaya başlaması, Türkiye'yi yeniden önemli bir ülke konumuna getirmiştir. Türkiye'nin önüne tarihi bir fırsat olarak önder ülke olma imkânı çıkmıştır. Türkiye önüne çıkan bu tarihi fırsatı, milli birlik ve beraberliğine sahip çıkarak, ülke bütünlüğünü koruyarak yakalayabilecektir.

Görüldüğü gibi, Türk milletinin birlik ve beraberliğinin, ülke bütünlüğünün, vatan ve millet sevgisinin bir ifadesi olan Atatürkçülük, her geçen gün önemini daha da artırmaktadır.

Birlik ve beraberlik içinde ülke bütünlüğünü koruyan Türkiye, Atatürkçü düşünce sayesinde lider ülke, önder ülke olarak tarihin bu önemli dönemecinden başarı ile çıkacaktır.

Millî birlik ve beraberlik, milletin birliğini, bir arada yaşama arzusunu ve ülke bütünlüğünü ifade etmektedir. Milletlerin doğuşunu, yaşamasını ve ilerlemesini sağlayan yegâne unsur, millî birlik ve beraberliktir. Ortak bir tarihî mirası paylaşan, ortak bir kültürün sahibi olan ve bir arada yaşayan fertleri sımsıkı birbirine bağlayan, milli birlik ve beraberlik duygusudur. Milletçe birlik olmak, öncelikle milleti oluşturan unsurlarda bir ve beraber olarak üzerinde yaşanan vatanın fiziki bütünlüğünü sağlamak demektir. Doğulusuyla batılısıyla yüzlerce yıldır birlikte yaşayarak ve uğruna ölecek vatan haline getirdiğimiz aziz yurdumuz, bugün dünya siyasetindeki önemi ve konumundan dolayı hedef ülke hâline gelmiştir.

Millet ve devletimiz, düşmanların dışarıdan gelen fiziki saldırılarına karşı koymayı daima başarmıştır. Tarih

boyunca hür ve bağımsız yaşayan Türk milletine karşı, düşmanların en etkili saldırı yöntemi, nifak sokarak millî birlik ve ülke bütünlüğünü bozmak ve ülkeyi içerden çökertmeye çalışmak olmuştur. Türkiye'nin Güneydoğusu'nda oynanan son oyun da bunun bir parçasıdır.

Yakın bir geçmişte fizikî saldırılara açık ve bu saldırıları destekleyen iç siyasi bunalımlara sürüklenmiş bir ülkediydi. Türkiye, bütün bu saldırılardan Atatürk'ün büyük liderlik vasfını kullanmasıyla kurtulmayı bilmiştir.

Mustafa Kemal'i lider yapan, daha da önemlisi millî lider yapan, birleştirici ve bütünleştirici gücüdür. İstiklâl Savaşı'ndaki zaferi, cumhuriyet dönemindeki inkılaplarının başarısı, O'nun millî birliği kurmadaki üstün rolünün bir sonucudur.

Bugün Atatürkçülük, millî bir modernleşme hareketi olarak tarihteki haklı yerini almıştır. Parçalanan, paylaşılan ve yıkılan bir devletten, yeniden şahsiyet bulan millî bir devletin kurulması, Atatürk'ün üstün liderlik vasfının bir sonucudur. Dağılmış ve işgale uğramış, millî benliğini kaybetmiş bir milletin yeniden dirilişinin ve öz benliğini kazanma sürecinin başlangıcı olan olayları, tarihi perspektif içinde incelemekte yarar vardır.

Ulu Önder, Türk Millî Mücadelesinin temelini, milliyetçiliği ve millî egemenliği yerleştirmekle hem Türk milletinin birliğini ve beraberliğini sağlamış, hem de bu ölüm kalım savaşını zaferle sonuçlandırmıştır. Devlet olmanın onuruna, millet olmanın haysiyetine erişmiş bulunan Türk milleti, bağrından çıkardığı Mustafa Kemal'in ağzından "YA İSTİKLÂL, YA ÖLÜM!" diye haykırarak, sarsılmaz inancını ifade etmiştir.

Amasya'da "YURDUN BÜTÜNLÜĞÜ, MİLLETİN

İSTİKLÂLİ TEHLİKEDEDİR. MİLLETİN İSTİKLÂLİNİ, YİNE MİLLETİN AZİM VE KARARI KURTARACAKTIR" seslenişi hedefi ve hedefe giden yolları göstermektedir. Erzurum Kongresi, "VATANIN BÖLÜNMEZ VE PARÇALANMAZ BİR BÜTÜN OLUŞU" ve "İŞGALE KARŞI MİLLETİN KENDİNİ BİRLİK HALİNDE SAVUNMASI" şeklindeki esasları ile millî bir hareket noktası oluşturmuştur. Sivas'ta millî birlik ve beraberlik köklerini güçlendirmiş ve bütün yurttan temsilcilerin katılmasıyla yapılan kongre, ülke bütünlüğü temeline dayalı olarak millî nitelik kazanmıştır. Böylelikle Erzurum Kongresi'nin delegeler açısından taşıdığı mahallî hava, Sivas'ta bütün vatanı içine alacak kimliğe dönüşmüştür.

İstiklâl yemini de diyebileceğimiz MİSAK-I MİLLÎ, kesin vatan sınırını çizerek Türklere istiklâl şuurunu aşılarmıştır.

Atatürk'ün, "Millî Vatan" ve "Millî Devlet" anlayışından kaynaklanan ve milletimizin mücadele azminin bir göstergesi olan Misak-ı Millî, ülke bütünlüğümüzün bölünemez ve parçalanamaz oluşunun kutsal bir andıdır. Misak-ı Millî devlet bütünlüğümüzün teminatı ve vazgeçilmez hedefimizdir. Millî ruh, o kara günlerde olduğu gibi günümüzde de Türk vatanının bölünmez bütünlüğünün teminatıdır.

Ankara'da kurulan millet meclisi, siyasi birliğin temelini atmış ve otorite bütünlüğüne millî bir isim vermiştir. Bu vatanın her köşesinin düşmandan temizlenmesinin bir emri olarak Başkomutanın ağzından "Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. Bu sath bütün vatandır." haykırışı, vatanın bütün halinde kurtarılması amacına yö-

neliktir.

Ülke bütünlüğünü esas alan Atatürk, "Düşman süngüsü altında millî birlik olmaz" diyordu. İşte Atatürk'ün işaret ettiği bu tehlike ortadan kalkacak, Lozan'da yeni Türk devleti millî bir devlet niteliğiyle dünya devletlerinin şaşkın bakışları arasında layık olduğu saygın yeri alacaktır.

Millî liderin bundan sonra yapacakları, topluma "BİRLİK RUHUNU" vermeye yönelik olacaktır. Bu maksatla Diyarbakırlı, Vanlı, Erzurumlu, Trabzolu, İstanbullu, Trakyalı ve Makedonyalı hep bir ırkın evlatları, hep aynı cevherin damarlarıdır" ve "Bugünkü Türk Milleti siyâsî ve içtimaî camiası içinde, kendilerine Kürtlük fikri, Çerkezlik fikri ve hatta Lazlık fikri veya Boşnaklık fikri propaganda edilmek istenmiş vatandaşlarımız vardır. Fakat mazinin istibdat devirleri mahsulü olan bu yanlış isimlendirmeler, birkaç düşman aleti mürteci beyinsizlerden başka hiçbir millet ferdi üzerinde üzüntüden başka bir tesir hasıl etmemiştir. Çünkü bu millet efradı da umum Türk toplumu gibi müşterek mâziye, tarihe, ahlâka, hukuka sahip bulunuyorlar." Atatürk'ün bu sözlerinde, yüksek Türk kültürüne, binlerce yıllık ortak zengin tarihî mirasa ve nihayet ülke bütünlüğü bilinci ve Kuva-yı Milliye ruhuna dayanan Atatürk milliyetçiliğinin, ayrımı kabul etmeyen, toparlayıcı, birleştirici, bütünleştirici ve kaynaştırıcı bir anlayış olduğunu görmekteyiz. Böylece fertler arasındaki bir arada yaşama arzusunu kuvvetlendirici olan Türk milliyetçiliği, bir hayat tarzı olarak benimsenmiştir.

Yeni laik devlet anlayışı, mezhep ayrılıklarını ve sosyal çatışmaları ortadan kaldırmada ve dinin temel unsuru

olan insan sevgisini önplana çıkarmada güçlü bir faktör olarak ortaya çıkarılmıştır.

"Çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkmak" şeklinde belirlenen millî ülkü, fertleri bir bütün hâlinde ortak bir hedefe yönlendirmede dinamik bir güç oluşturmuştur. Birbirini izleyen inkılâp hareketleri, milletin birlik içerisinde medeniyet dünyasındaki saygın yerini almasını hızlandırmayı amaçlamıştır.

Türkiye, binlerce yıllık şanlı mazisi ve yüksek gelişme potansiyeli, sahip olduğu konumu ve kültürel zenginliği ile bu gün önemli bir dünya devleti olmaya yeniden adaydır. Balkanlar'da, Karadeniz'de, Orta Asya'da ise tarihin böldüğü Türk kültürü ile kucaklaşmak, Türkiye'yi yeni bir dönemece getirmiştir.

Türkiye bu yüksek gelişme potansiyeli ile her yönden hedef ülke haline gelmiştir. Devletimizin ve ülkemizin bölünmez bütünlüğü daha da önem kazanmıştır. Ülkemizin ve milletimizin bütünlüğünü sağlayacak güç, millî birlik ve beraberlik duygusudur.

Bugün toplumumuzda kamuoyu yaratılarak, ilgi odağı haline getirilmek istenen etnik kökene, mezheplere, dinsel yaşama ve tarihi sorgulamaya ilişkin toplumsal farklılıkların öne çıkarılmaya çalışılması millî birlik ve bütünlük duygusunu zedelemektedir. Çözüm getirilemeyen tartışmalarla milletimiz, ümitsizliğe ve karamsarlığa düşmeye, çareyi uç noktalarda aramaya, marjinal yaklaşımlara yönelmeye zorlanmaktadır.

Sözde demokratiklik adına antimilitarist yaklaşımlarla, millî birlik ve beraberlik ile ülke bütünlüğü riske sokulmakta ve pazarlık konusu yapılmaktadır.

Oysa, 71 yıl önce bu devleti kuranlar, bu günkü insanlarımızın babaları ve dedeleridir. Bu günkü toplumsal farklılıkların tamamı, belki de fazlasıyla o zaman da vardı. Birinci Türkiye Büyük Millet Meclisi bunun açık bir örneğidir. Her kesimden, her guruptan, her görüşten insanın yer aldığı bu meclis, toplumsal farklılıkları değil, millî birlik ve beraberlik ile ülkenin bütünlüğü fikrini öne çıkararak sorunların üstesinden gelmiş ve bugünkünden belki de yüzlerce defa daha kötü şartlarda Kurtuluş Savaşı'nı kazanmıştır. Tarihle hesaplaşırken ve geçmişi sorgularken bu güzel örnekleri gözardı edip, toplumsal kamplaşmalara yol açacak farklılıkları öne çıkarmanın birlik ve beraberliğe katkısı olamaz. Bu ülke tek başına hiç kimseye ait değildir. Bu ülke hepimizindir. Güçlü, huzurlu ve müreffeh bir Türkiye, bu ülkede yaşayan herkesin faydasıdır.

Başta büyük önder ve devlet adamı Atatürk olmak üzere cumhuriyetimizi kuranların gayesi de bu idi. Biz Atatürk'ü ve O'nun ışıklı yolunu bu yüzden seviyor ve benimsiyoruz. O'nun fikirlerinde ve uygulamalarında çözüm arıyoruz. Uzak Doğu'nun ünlü düşünürü Buda'nın kendisine inananlara söylediği şu söz, bütün düşünürler için geçerlidir.

"Ben öldükten sonra üstat öldü diye üzülmeyin. Zira üstat size öğrettiklerimdir."

İşte Atatürk de bize bıraktıkları ve öğrettikleri ile yaşamaktadır. Biz bu fikirleri daha iyi anlayarak ve onlara daha fazla sahip çıkarak, millî birlik ve beraberliğimizi, vatanımızın bütünlüğünü koruyacağız. Türkiye'yi aydınlık yarımlara götüreceğiz ve devletimizi ilelebet yaşatacağız.

Öğ. Kd. Yzb. Kemal KARACA
MAYIS '95 • Sayı 10

BÜYÜK OLMAK İÇİN :
HİÇ KİMSEYE İLTİFAT
ETMEYECEKSİN.
HİÇ KİMSEYİ
ALDATMAYACAKSIN.
ÜLKE İÇİN GERÇEK
AMAÇ NEYSE
ONU GÖRECEK,
O HEDEFE YÜRÜYECEKSİN.
HERKES SENİN ALEYHİNDE
BULUNACAKTIR.
HERKES SENİN YOLUNDAN
ÇEVİRMEYE ÇALIŞACAKTIR.
FAKAT SEN BUNA
DAYANACAKSIN.
ÖNÜNE SONSUZ SETLER
YİĞİLACAKTIR.
KENDİNİ BÜYÜK DEĞİL KÜÇÜK,
ZAYIF, VASITASIZ, HİÇ SAYARAK,
KİMSEDEN YARDIM
GELMEYECEĞİNE EMİN OLARAK
BU SETLERİ AŞACAKSIN.
BUNDAN SONRA DA SANA,
BÜYÜKSÜN DERLERSE
BUNU SÖYLEYENLERE
GÜLECEKSİN.

M. Kemal ATATÜRK

